

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izveniš pondeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L — Telefon 213.
Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Po prisegi poslancev HRSS.

Po dolgem obotavljanju, ko je spoznal g. Radić, da samo besedne grožnje na Beograd ne vplivajo, so poslanci HRSS vendarle prišli v Beograd in prisegli v roke predsednika Narodne skupščine na ustavo in zvestobo kralju.

Stranskega pomena je, če so poslanci HRSS mislili prisego odkritosrčno ali ne. Samo dejstvo, da je končana vsemu jugoslovenskemu narodu tako škodljiva abstinenca hrvatskih poslancev, zadostuje, da pozdravlja vsak Jugosloven korak Radićevih poslancev z veseljem in zadoščenjem. Zakaj s položitvijo prisage Radićevih poslancev, z življenjem našim ustavnim zakonom je postala naša skupščina zopet Narodna skupščina Srbov, Hrvatov in Slovencev in naši narodni nasprotniki so eno razočaranje bogatejši. Le žal, da se ni zgodila manifestacija našega edinstva — in to je v bistvu položitev prisage s strani Radićevih poslancev — malo prej, ko še ni bil podpisan rimski sporazum in ko bi manifestacija edinstva mogla preprečiti izgubo Reke. In obžalovati sme to tudi g. Radić, ker položitev prisage pred zaljubljenim pogajanjem z Italijo bi bila žrtev narodu, sedaj pa je samo žrtev — stranki.

Pa ne samo to! Ne more g. Radić dopovedati javnosti, da so njegovi poslanci položili prisego prostovoljno, temveč javnost ve, da so bili v to prisiljeni, ker je življenje dokazalo, da je abstinenca napačna, da je pravilen samo boj v skupščini, ne pa predavanja v Londonu in na Dunaju. S položitvijo prisage Radićevih poslancev je zaključena doba demagogije in za Jugoslavijo se pričena nova doba gradnje in to je nov vzrok, da pozdravljamo navzočnost in udeleževanje Radićevih poslancev v skupščini.

S položitvijo prisage Radićevih poslancev je ustvarjen v skupščini nov položaj. Dokler so Radićevi poslanci samo govorili, da pridejo v Beograd, dokler ni nihče znal, če bodo tudi izpolnili vse zahteve, ki jih nalaga zakon poslancu, dokler ni bilo gotovo, da je opozicijski blok v resnici siuren aktivne pomoči radićevcev, tako dolgo se tudi ni mogel izpremeniti položaj, kakaj opozicijski blok ni mogel s poslanci, ki so v Zagrebu, dobiti večine — v Beogradu.

G. Radić ni zato preostalo drugega, ko da je poslal svoje poslance v Beograd in se obvaroval blamaže, ki bi bila neizogibna, če bi se tudi sedaj spoznalo, da so Radićevi napovedi neresne, da jim ni zaupati.

V trenutku pa, ko so Radićevci prisegli, je bilo tudi izpremenjeno razmerje strank v skupščini in zato je bilo čisto logično, da je podal g. Pašić demisijsko in postavil opozicijski blok in najtežjo situacijo, kakaj proračun še ni sprejet, prvi april pa trka na duri.

Opozicijski blok mora sedaj položiti svoj državniški izpit. Proračun mora biti sprejet in stranka, ki bi to onemogočila, je izgubila pravico, da se še kdaj pokaže v skupščini. Vseled kratko odmerjenega časa pa je nemogoče proračun dosti izpreminjati in opozicijskemu bloku ne preostane drugega, ko da glasuje za proračun, ki so ga izdelali radikali. Kako pa bodo glasovali za vojni proračun Radićevi poslanci, kako člani Jugoslovanskega kluba za vse težke davke, ki je vprašanje, ki ni brez zadoščenja — za radikale.

Trenotno ni vlada opozicijskega bloka še v debati, ker je s sestavo poslovne vlade poverjen g. Pašić. Mogoče je, da se g. Pašić sestava take vlade ne bo posrečila, tedaj pa pride na vrsto opozicijski blok. In tedaj bo za g. Radića položaj najneprijetnejši, ker bo popolnoma razbita njegova špekulacija, da bi brez prevzema odgovornosti za delo bloka odšel v volitve, da bi mogel valiti krivdo le na druge, ne pa tudi na sebe.

Volivna vlada je za g. Radića iluzija in g. Radić se bo zato moral sprijazniti z mislijo, da je politik za svoja dejanja odgovoren in da je izpričevalo zločesti za politika le v dejanju, ne pa v govorjenju.

Demisijska vlada.

Beograd, 24. marca. (Z) Današnja seja narodne skupščine je pričela ob pol 10. uri dopoldne. Galerije in diplomatske lože so bile nabito polne. Zbrani so bili vsi poslanci in ministri. Ob pol 12. uri po zaključku Srskičevega govora je odredil predsednik narodne skupščine odmor za pol ure, ki pa je trajal do 12.25, to je ves čas, ko je bil ministrski predsednik Pašić na dvoru. Ob 12.25 se je nadaljevala seja in je Ljuba Jovanović podal sledeče obvestilo: Čast mi je priobčiti gospodi, da mi je ministrski predsednik g. Pašić poslal pismo te-le vsebine: Spoštovani predsedništvu narodne skupščine! Čast mi je Vas izvesti, da je kraljevska vlada podala ostavko na svoj položaj. Prosim Vas, da o tem obvestite narodno skupščino. Nato so pričeli radikali živahno ploskati in vzklikati »Živio Pašić«, dočim napravljala opozicija razne medklice. Ljuba Jovanović nadaljuje:

Torej gospoda, do sestave nove vlade moramo po parlamentarnem redu prekiniti svoje delo. Zaključujem današnjo sejo, a novo bom odredil, ko bo sestavljena nova vlada, in sicer z današnjim dnevnim redom, t. j. nadaljevanje debate o proračunu. Nato so odšli vsi poslanci v svoje klube.

Beograd, 24. marca. (ML) Kakor doznava naš dopisnik je sedanjí načrt radikalov za rešitev krize sledeči: radikali bi si zagotovili večino s 14 džemietovci, 6 neodvisnimi poslanci, ki so že izjavili, da pristopijo k radikalom, z enim poslancem srpske stranke, z 20 pristaši Pribečevića ter s svojimi 109 poslanci, kar znaša ravno 150 poslancev. Opozicija pa bi imela: 24 klerikalcev, 18 muslimanov, 28 demokratov (po odhodu 20 Pribečevićevih pristašev) in v najboljšem slučaju 62 radićevcev, torej vsega 132 poslancev. Ostane torej še 8 Nemcev, 2 socialisti in eventuelno Mate Drinković, skupaj 11 poslancev, ki pa ne menjajo situacije. Sporazum z Nemci smatrajo radikali za nemogoč, ker so nemške zahteve nesprejemljive.

Pašić dobil mandat za sestavo poslovne vlade.

Beograd, 24. marca. (ML) Ob 16. uri so sprejeli od g. Pašića pismo gg. Davidović, dr. Korošec, dr. Spaho in Voja Lazić, in sicer vsak posebej. Tekst tega pisma je tajen, toda našemu dopisniku se je posrečilo izvedeti, da naznanja Pašić v tem pismu, da je po ostavki dobil ponovno od kralja mandat za sestavo poslovne koalicijske vlade z večino v narodni skupščini,

ki bi stala na stališču Vidovdanske ustave in senžermenske pogodbe in poziva imenovane načelnike klubov, da pridejo jutri v njegov kabinet v svrhu pogajanj za sestavo take vlade. G. Davidović je povabljen za 10. uro dopoldne, g. dr. Korošec za pol 11. uro, g. Lazić za 11. uro in g. dr. Spaho za pol 12. uro.

Radićevi poslanci v Beogradu.

Beograd, 24. marca. (Z) Danes ob 11. uri dopoldne se je zbralo v Beogradu okoli 30 radićevcev. Točno ob 10.12 so šli radićevski poslanci pod vodstvom Spaha in Pečiča v predsedniško sobo. Pri predsedniku je bila kratka konferenca. Ob 10.15 je sprejel predsednik v svojem kabinetu poslance z nekaterimi drugimi poslanci in novinarji. Ljuba Jovanović jim je rekel: Meni je zelo drago, da ste prišli in vas prosim, da prisežete. Bral vam bom prisego in vi jo boste ponovili. Potem se je izvršil svečan čin prisage. Od predsedništva je bil prisoten tudi prvi sekretar Kobasica. Po izvršeni prisegi so navzoči pozdravljali zaprisežene poslance z aplavdiranjem. Ljuba Jovanović je izročil

ščine so jih pozdravljali muslimanski in zemljoradniški poslanci. Radićevci so nastanjeni v prostorih financa odobora, poleg tega pa so jim muslimani odstopili del svojih klubskih prostorov.

SE PRIDEJO...

Beograd, 24. marca. (Z) Danes so izročili člani opozicijskega bloka v verifikacijskem odboru še nekoliko pooblastil radićevskih poslancev v verifikacijo.

Zaprisega radićevcev.

Beograd, 24. marca. (Z) Radićevski poslanci so prisegli v predsedništvu narodne skupščine. Točno ob 10.12 so šli radićevski poslanci pod vodstvom Spaha in Pečiča v predsedniško sobo. Pri predsedniku je bila kratka konferenca. Ob 10.15 je sprejel predsednik v svojem kabinetu poslance z nekaterimi drugimi poslanci in novinarji. Ljuba Jovanović jim je rekel: Meni je zelo drago, da ste prišli in vas prosim, da prisežete. Bral vam bom prisego in vi jo boste ponovili. Potem se je izvršil svečan čin prisage. Od predsedništva je bil prisoten tudi prvi sekretar Kobasica. Po izvršeni prisegi so navzoči pozdravljali zaprisežene poslance z aplavdiranjem. Ljuba Jovanović je izročil

vsakemu poslancu po en izvod prisage v podpis. Nato je izjavil Ljuba Jovanović: Nadejam se, da vaši tovariši kmalu pridejo za vami. Prišli ste v izjemnem času, v času politične krize in borbe. Ne smete si napačno razlagati, da vas nismo pričakali tako, kakor bi bilo treba. Mi želimo ostati zedinjeni in bomo skupno delovali in se boljše spoznali. Mnogo predsodkov bo sčasoma izginilo. Prišlo bo mogoče do razočaranj, vendar mislim, da bo vaš prihod na koncu koncev imel dobre posledice. Štejem si v dolžnost, da vam čestitam, da ste prišli in upam, da bo to dobro za narodno skupščino. Prisotni so nato vzkliknili: »Živio«.

STALIŠČE NEMCEV.

Beograd, 24. marca. (ML) Nemški poslanec g. dr. Kraft je izjavil, da bodo Nemci lojalni napram bodoči vladi in želi, da bi bila nova vlada tudi napram Nemcem lojalna. Sporazum z radikali pa smatra za nemogoč. V verifikacijskem odboru bo glasoval nemški član za verifikacijo vseh radićevskih mandatov.

Priznati pa bo moral g. Radić še eno, da je njegovo hrvatsko državno pravno teoretiziranje zastarelo, njegovo republikanstvo stranskega pomena in da je aksiom naše jugoslovenske politike — naše ujedinjenje.

Vlada je v krizi, toda še v težji krizi je opozicijski blok, ki mora pozabiti na vso svojo heterogenost in se popolnoma postaviti na državno stališče, ali pa se je v očeh patriotov diskreditiral.

V interesu naroda in države bi želeli, da bi opozicijski blok bil kos krizi in da bi dokazal, da ne zna samo obljubljati, temveč tudi graditi in utrivati.

Opozicija odkloni koalicio z radikali.

Beograd, 24. marca. (ML) Nocoj se je vršila seja najširšega opozicijskega bloka, katere so se udeležili gg. Davidović, dr. Korošec, dr. Spaho, dr. Ilić, dr. Maček, Predavec, dr. Baršćek in za zemljoradnike g. Voja Lazić. Govorilo se je o Pašićevem pismu in sklenilo, da vsi predstavniki opozicije v jutrišnjem razgovoru z g. Pašićem odklonijo koalicio z radikali. Radićevcem g. Pašić ni poslal vabila na razgovor.

PREDSEDNIK SKUPŠČINE PRI KRALJU.

Beograd, 24. marca. (Z) Danes popoldne je sprejel kralj v avdienco predsednika narodne skupščine Ljuba Jovanovića. V političnih krogih mislijo, da bo vladna kriza kratka z ozirom na potrebo sprejetja proračuna. Kolikor se doznava, je Ljuba Jovanović predlagal kralju, da poveri mandat za sestavo nove vlade dosedanjemu ministrskemu predsedniku g. Pašiću.

Fašistovska politika.

Rim, 24. marca. (D) Ob priliki petletnice ustanovitve fašistovske stranke v nedeljo so bile prirejene po vsej državi številne svečanosti in zborovanja. Glavna proslava je bila v Rimu. Udeležilo se je nad 5000 zastopnikov fašistovskih organizacij. Na trgu Venezia je bila velika parada, nakar so fašistovske čete odkorakale na Kvirinal, kjer so defilirale pred kraljem. Spalir so tvorile moške in ženske fašistovske organizacije in v sprejedu so bile zastopane tudi nemške in slovenske občine.

Mussolini je govoril v gledališču Constanza o fašistovski politiki. Fašisti so izvršili veliko revolucijo brez strahot, ki so navadno v spremstvu vsakega preobrata. Glede zunanje-političnega položaja je Mussolini naglasil, da zasleduje Italija mirno ljubno politiko. Legenda o izolaciji Italije je smešna, kajti Italija je vedno na mestu tam, kjer se obravnavajo vprašanja mednarodnih interesov. Italija je priznala Ru-

sijo in ne nasprotuje tudi sprejemu Nemčije v Društvo narodov. Sicer pa je fašistovska politika previdna in hoče kljub pacifičnemu stremeljenju okrepiti armado, mornarico in zračno brodogradnjo, kajti skrbeti mora, da ne zaostane za ostalimi državami.

Na Jadranu je vlada storila sedaj zelo malo. Rešena je sicer Reka, toda okrnjena. Tudi Jugoslovani morajo priznati, da je današnja meja smešna, ker je zid mesta oddaljen od meje komaj za tri metre. Tudi drugače niso bili v dovoljni meri upoštevani interesi Reke. Na jugu in v Istri pa namerava vlada izvršiti razne važne reforme. Zmanjšala bo davčni pritisk, ker je proračun vravnotežen.

Kar se tiče političnih nasprotnikov, bo vlada postopala blagohotno, ker se je položaj spremenil. Končno je Mussolini svečano izjavil: »Italija mora napredovati! Ustvariti se mora velika Italija! To je edini in neomajni cilj fašizma!«

Francija in Anglija.

Pariz, 24. marca. (K) Diplomatski poročevalec lista »Daily Mail« poroča: Perijodo političnega miru, ki je nastala po premaganju krize s frankom in ki bo trajala najbrž do volitev, uporabljajo Francozi v to, da odpravijo vsa vitalna vprašanja evropske politike, ki

povzročajo težkoče med Francijo in Anglijo. Reparacijskega vprašanja ne bodo spravljali v preozko zvezo z vprašanjem varnosti. Zato se zavzemajo za posebno konferenco, na kateri bi se razpravljalo vprašanje varnosti mej in ohranitev miru.

ZBOROVANJE SPOŠNE STROKOVNE ZVEZE V PARIZU.

Pariz, 24. marca. (K) Splošna strokovna zveza je razpravljala na svojem zborovanju o minimalnem programu, ki ga je določilo vodstvo zveze, in sicer o splošni amnestiji, o zopetni namestitvi članov zveze, ki so bili odslovljeni s svojih položajev, o priznanju sindikatnih pravic za uradnike, o celi vrsti zahtev na polju socialnega zavarovanja, o osemurnem delavniku, o uvedbi kontrolne pravice delavstva, ki naj vodi do demokratizacije industrije o odredbah proti druginji, o socialnih reformah, o politiki mednarodnega sporazuma in o zvišanju moralne avtoritete Društva narodov.

POGAJANJA MED ZEMLJORADNIKI IN RADIĆEVCI.

Beograd, 24. marca. (ML): Popoldne je bilo v skupščini zelo živahno. V muslimanskem klubu so bili zbrani vsi radićevski poslanci. Ob 15. uri je imel opozicijski blok prvo sejo, katere sta se udeležila tudi gg. Predavec in dr. Maček in na kateri so razpravljali o nadaljni taktiki. Ker pričakujejo sedaj rezultate Pašićevega poizkusa, da sestavi delovno vlado, so sklenili čakati na razvoj situacije, ker mora dati g. Pašić kralju definitivni odgovor na mandat jutri popoldne. Po tej seji so odšli radićevci v zemljoradniški klub ter tako oficijelno obiskali zemljoradnike. Pri tej priliki so se nadaljevala pogajanja za sporazum med zemljoradniki in radićevci. Osnovna ideja bi bilo formiranje »zemljoradniške stranke SHS«. Pogajanja so zadela takoj na gotove taktične in načelne težkoče: slovenski in srbski zemljoradniki so monarhisti in stoje na stališču državnega in narodnega edinstva, dočim so hrvatski zemljoradniki republikanci in imajo posebne koncepcije o državni politiki. Pol ure nato je odšel ves zemljoradniški klub k radićevcem in imel z njimi precej dolgo konferenco, na kateri so se pogajanja nadaljevala. Obe stranki sta ugotovili, da je sporazum mogoč, da je pa treba le potrpljenja, da se odstranijo nekatere sporne točke.

PRIBEČEVIĆEVA POLITIKA.

Beograd, 24. marca. (ML) Radikali so obveščeni, da je Pribečević izjavil danes prijateljem Davidovića v demokratskem klubu, da prenehajo vse nadaljnje njegove obveznosti do opozicijskega bloka, ki ga on ne odobrava in da smatra, da ima za nadaljne delo proste roke, ker je bil on vezan le dotlej, dokler je šlo za strmoglavljenje vlade. Sedaj se bo pa ravnal po situaciji. Radikali sklepajo, da je sporazum s Pribečevićem gotov, vendar pa ne more biti govora o koalicijski s celokupnim demokratskim klubom, ker bi mnogi radikali v tem slučaju izstopili iz radikalnega kluba, zlasti prijatelji Rankovića.

IMENOVANJE DVEH KARDINALOV.

Rim, 24. marca. (Agenzia Stefani.) V današnjem konzistoriju, v katerem sta bila nadškofa v Chicagu in New Yorku imenovana za kardinala, je imel papež nagovor, v katerem se je spominjal usode Cieplaka in drugih v Rusiji zaprtih prelatov. Nato se je dotaknil razmer v Italiji in je izrazil svoje veselje, da je prišlo zopet božje razpelo v šole, da so bili odpravljani zakoni, ki so ogrožali pobožne ustanove, da se je gospodarsko stališče klera izboljšalo in da je duhovništvo odvezano od vojaške službe, vendar pa ne more cerkev resignirati na svoje pravice in smatra podeljene koncesije le kot delno vzpostavitev.

Zastoj v pogajanjih z Italijo.

Beograd, 24. marca. (ML) Pogajanja med našo in italijansko delegacijo za sklenitev trgovske pogodbe in konzularne konvencije klub pospešitvi dela zastajajo, ker bi bila v slučaju, da pride na krmilo nova vlada, vsa dosedanja pogajanja brez pomena.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 24. marca. V zapadnih Alpah precej toplo. Na vzhodnem roku Alp oblačno. Deževno vreme ni izključeno.

Borzna poročila.

Beograd, 24. marca. Devize: Dunaj 0.1150—0.1152, Budimpešta 0.11—0.12, Bukarešta 43—43.50, Zeneva 1409—1411, London 351—351.40, Milan 351—351.50, New York 81.50—81.70, Pariz 445—446, Praga 237—237.50, Solun zaključek 138, — Valute: Dolarji zaključek 81.05, francoski franki zaključek 440, češkoslovaške krone zaključek 235.

Zagreb, 24. marca. Devize: Dunaj 0.1140—0.1160, Bukarešta 0—44, Italija izplačilo 349.50—352.50, London izplačilo 349—352, London ček 0—350, New York kabel 81.125—82.125, New York ček 80.70—81.70, Pariz 440.25—452.25, Praga 235.50—238.50, Solija 0—65, Svica 1407.50—1417.50, Svica ček 1405—1415. Valute: Dolarji 79.875—80.875, avstr. krone 0.1135—0.1155, češkoslovaške krone 232.50—235.50, francoski franki 435—440, italijanske lire 347.50—350.50.

Curli, 24. marca. Beograd 7.10, New York 57.125, London 24.87, Pariz 31.80, Milan 25.05, Praga 16.775, Budimpešta 0.0085, Bukarešta 3.05, Solija 4.10, Dunaj 0.0081625.

Berlin, 24. marca. Beograd 5.48, Dunaj 6.08, Milan 18.05, Praga 12.21, Pariz 23.54, London 18.05, New York 4.19, Curli 72.62.

Praga, 24. marca. Beograd 43.35, Dunaj 4.88, Berlin 7.85, Rim 153.50, avstr. krone 4.87, italijanske lire 153.25, Budimpešta 4.875, Pariz 197.75, London 150.175, New York 34.85, Curli 608.

Dunaj, 24. marca. Devize: Beograd 873—877, Berlin 15.80—16.40, Budimpešta 0.90—1, Bukarešta 367—369, London 304.700—305.700, Milan 3054—3066, New York 70.935—71.185, Pariz 4017—4033, Praga 2059—2069, Solija 506—510, Curli 12.255—12.305. Valute: Jugoslovanski dinarji 869—875, dolarji 70.800—71.260, bolgarski lev 484—492, nemške marke 15.30—15.90, angleški funti 302.900—304.500, francoski franki 4010—4040, italijan. lire 3065—3085, romunski lei 363—367, švicarski franki 12.240—12.320, češkoslovaške krone 2037—2053, madžarske krone 0.81—0.91.

Glavna skupščina Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Seja prednjačkoga zbora.

Porovanje jugoslovenskega Sokolstva je pričelo s sejo prednjačkoga zbora JSS v soboto 22. t. m. Ker je načelnik br. dr. Mur-nik odstopil ter se odločil, da bi se posveti sa-mo literarnemu sokolskemu delu, je vodil sejo prednjačkoga zbora posle vodeči na-mestnik saveznega načelnika, br. Ambrožič. Poročila T. O. so bila sprejeta. Istotako po medsebojnih pojasnitvah predlogi T. O. in si-ker: 1. Leto 1925 se izvrše medletne tekme JSS. Tekmujejo člani in članice. Tekme se vršijo po predložitih društvenih okrožnih in župnih tekmah. 2. Razmerje med tehničnimi in pravnimi organi se točno določi po to-za-dnevni izdelanih predlogih. 3. Izvede se po-polna enakopravnost žensk z moškimi ter se stavijo tozadevni predlogi. 4. Sprejmejo se predlogi glede izdaje namestnika T. O. Izmed ostalih predlogov je najvažnejši predlog glede enotnih povelj, v kateri za-veži se je razvila daljša debata ter je bilo sklenjeno, da se predloži T. O. tozadevni predlogi glede izpremembe posam. povelj. Pri volitvah je bil izvoljen za načelnika br. Miroslav Ambrožič, za njegove namest-nike br. Miroslav Vojnovič, Beograd, Dra-gotin Sulce, Zagreb in Albert Poženel, Ljub-ljana. Za Savezno načelnico je bila izvoljena sestra Aneska Cigojeva, za namestnice: se-sstra Trdinova, Ljubljana, Milica Jovanovi-čeva, Beograd in Milena Grubova, Dvor.

Zaupni sestanek.

Popoldne ob 3. uri se je vršil zaupni se-stanek delegatov žup, na katerem so se re-šila nekatera važnejša vprašanja, zvečer je pa bila akademika ljubljanskega sokolskega društva v Narodnem domu, ki je bila zelo dobro obiskana ter je uspela v vsakem oziru zadovoljivo.

Glavna skupščina JSS.

Točno ob desetih je otvoril skupščino podstarosta Engelbert Gangl, ki je naznanil, da je dr. Ravnihar podal ostavko na svoje mesto. Skupščina bosta zato vodila izme-noma njegova namestnika Paunković in on. Nato je pozdravil br. Gangl vse skupščinar-je in povdaril, da je skupščina posvečena samo notranjemu delu, vsled česar je tudi pozdrav Ljubljane tih in miren.

Na njegov predlog je nato skupščina z odobravanjem sklenila pozdravne brzojav-ke kralju, predsedniku Masaryku in Češki sokolski občini.

V toplih besedah se je nato predsednik skupščine zahvalil jugoslovenskemu časi-karstvu za podporo ter se spominjal jubile-jev zaslužnih sokolskih delavcev, tako 50 letnice dr. Murnika, br. Sulce in br. Kaj-zela ter 25 letnice prednjačkoga dela Voj-noviča. Skupščina je vsem pridelila viharne ovacije.

V iskrenih besedah pa je bil tudi izrečen pozdrav bratom v Primorju.

Po pozdravnem nagovoru br. Gangla je prevzel vodstvo skupščine drugi namest-nik staroste Gjuro Paunković iz Beograda, ki je predvsem izvršil vse formalnosti, ki jih zahteva na skupščini sprejeti poslovnik skupščine JSS. Poročila br. tajnika, br. bla-gajnika, gospodarja in statističnega odseka so bila predložena vsem župam pred skup-ščino v razpravo ter so bila sprejeta in odo-brena brez vsake debate. Istotako je bilo odobreno obširno poročilo br. načelnika in br. Gangla kot namestnika načelnika pro-svetnega odseka. — Soglasno so bili spre-jeti predlogi starešinstva glede spremembe pravil JSS. Istotako so bili sprejeti predlogi župe Mostar glede učitelstva in njegovega sodelovanja v Sokolstvu. Predlog iste župe glede internega poslovanja v Savezu ter predlog župe Reka glede uvedbe enotnih znakov v Sokolstvu.

Volitve.

Kandidački odbor je soglasno pred-lagal izvolitev dr. Ravniharja za starosto JSS.

Dr. Ravnihar pa je izvolitev odklonil in dejal:

»Bratje in sestre! Zahvaljujem vas na soglasni izvolitvi za starosto JSS. Dali ste mi s tem svoje priznanje na mojem delo-vanju na polju sokolskem. Dali pa ste mi tudi sijajno zadoščenje za vse klevete, ki so se bile iznesle proti meni kot Sokolu. Ta sodbja je za me vredna več, nego sodbja ka-teregakoli sodišča. Napram njej so klevete na političnem polju, ki pa vi o njih nimate soditi, za me le še zrak.

Vzlic tel lepi zaupnici, ki ste mi jo dali, pa moram izjavljati, da se na izvolitvi zahvaljujem, da iste ne morem sprejeti ter

da vztrajam na že podani demisiji. Politično valovje buta ob Sokolstvo. Nebrzdane so danes politične strasti, pa bi se našli bratje, ki jim ne morejo odoleti, da bi se spodlikali ob moji osebi, ki sem politik. Docela se zavedam našega sokolskega gesla: **oseba nič, celota vse!** Nočem, da bi dala moja ose-ba povod kakim sporom v Sokolstvu, ali da bi se v moji osebi iskalo vzroka za kako ne-delo vanje v Sokolstvu.

Poslavljam se od svoje sokolske funk-cije brez srda in nevolje. Ne zamerim niti onim bratom, ki so mislili, da morajo na-stopiti proti meni. Naj vzamejo to moje iz-javo, iskreno in bratski, kakor je mišljena, na znanje.

Vzemite pa, bratje in sestre, na znanje tudi to moje izjavo, da sem in ostanem vzlic vsemu vaš, da ostanem Sokol z dušo in sr-cem, kakor po svoji sokolski vzgoji od mla-dih nog drugačen tudi biti ne morem. Naj bom v kateremkoli položaju. Sokolstvo sme računati z menoj. Zdravo!

Med navdušenim vzlikanjem skupščine je pozdravil br. Kajzel dr. Ravniharja s sle-dečim nagovorom. »Bilo je leta 1907... ko sem se poslavljaj od takratnega staroste »Slovenske Sokolske Zveze« dr. Ravniharja, tako kot se poslavljaj danes; prepričan sem bil takrat, da je bilo to s'ovo le začasno in da se zopet povrne brat Ravnihar v naše vrste; zaupal sem mu — ker sem ga poznal!

Danes pa se zopet poslavljaj od njega, trdno verujem, da se še srečava v rdeči ko-sulji!

Brat starosta! V imenu skupine starih Sokolov prejmi od slovesu naš iskreni po-zdrav in na svidenje! Zdravo!

V imenu starešinstva in skupščine pa je zaklical nato br. Paunković dr. Ravniharju iskren zdravilo in hvala!

Per acclamationem je bil nato izvoljen za starosto br. Engelbert Gangl. Ostalo sta-rešinstvo pa se je sestavilo sledeče:

Podstaroste: br. dr. Lazar Car, Zagreb I.; br. Gjuro Paunković, Beograd; brat Ivan Bajželi, Ljubljana I.

Člani starešinstva: br. dr. Laza Popo-vič, Zagreb I.; br. Krista Dončević, Osijek; br. Jaša Nenadović, Niš; br. Joža Čobal, br. Julij Deu, Ljubljana; br. Oton Fetič, Ljub-ljana II.; br. dr. Riko Fux, br. dr. Jovo Hadži, br. dr. Tone Jamar, br. Bogomil Kaj-zeli, br. Nande Marolt, br. Žane Miklavc, br. Nande Svetlič, br. Verij Švajcar, brat Vilko Turk, Ljubljana I.; Kosta Petrovič, Subotica.

Namestniki: s. Mira Engelmanova, Si-ska; br. Josip Jeras, Ljubljana II.; br. Ivan Lozej, Ljubljana I.; br. Ignacij Perko, sestra Angela Preskarjeva, br. dr. Janko Rupnik, Ljubljana.

Pregledniki računov: br. Josip Malen-šek, Ljubljana; br. Franjo Medič, Ljubljana I.; br. Milan Sterlekar, Ljubljana.

Načelnik: br. Ambrožič.

Namestniki: br. Vojnovič, br. Vidmar, br. Poženel.

Načelnica: s. Cigojeva.

Namestnice: s. Trdinova, s. Jovanovi-čeva, s. Burgerjeva.

Po volitvah je bila soglasno sprejeta sledeča

resolucija:

Delegati JSS, zbrani na skupščini JSS v Ljubljani, dne 23. marca 1924., sprejmejo soglasno sledečo resolucijo:

Vse članstvo opozarjamo ponovno na resolucijo skupščin, ki se tičejo politike in Sokolstva. Dogodki zadnjih mesecev v So-kolstvu in političnem življenju pa jasno ka-žejo, da se od nekaterih strani vsiljuje So-kolstvu politika ter se Sokolstvo ponovno vlači v političnih časih v čisto politične spore. Delegati odločno zavračajo vsak tak poizkus vnašanja politike v Sokolstvo ter pozivljajo starešinstvo, da stoji pazno na straži za obrambo sokolskih načel, ki se ne smejo v nobenem slučaju izrabljati v nika-kršne politične svrhe.

Zaključek skupščine.

Ker se nihče več ni oglašil k besedi in ker je bil s tem dnevi red izčrpan, je br. starosta Paunković zaključil dobro uspešo skupščino.

Opoldne se je vršil skupen obed v re-stavraciji Zvezda, nakar so si delegati ogle-dali stavbišče trga Tabor, kjer jim je Sokol I. ponudil črno kavo. Novi delegati so si ogledali tudi tvornico tolovadnega orođa br. Staneta Vidmarja, ki se vsled njegove agilitnosti razvila v zelo lepo podjetje. Ve-čina delegatov je odšla s popoldanskimi vlaki.

Dunajsko pismo.

Nekaj za pravnike. — Iz naših društev na Dunaju. — »Jenufa« in Jezitza v Ameriki. — Nogometni turnir Male antante na Dunaju. — Hripa.

Na Dunaju, 21. marca 1924.

V plačevanju predvojnih dolgov in ta-kih, ki so nastajali v dobi še dobre valute, je zavzemala sodna judikatura kaj različno stališče, ki še danes ni ustaljeno. Bill so grozničili, ko so se oblasti držale zapisane besede, brez ozira na to, kaj so značile pred desetimi leti ali danes. — Ako bi danes še veljalo tako umevanje dejanskega položaja in prava, tedaj bi se godile čudne reči. N. pr.: Nekdo je kupil hišo, palačo na »puč«, prodajalec se ni hotel dalje ukvarjati s hišo, marveč si je kupnino lepo vknjižil in si tako lepo zagotovil letno rento, od katere bi mo-gel živeti. V hiši je bil poleg drugega tudi — lesen kurnik, ki ga je prepustil nasled-niku za nameček. — Prišla je vojna, skle-njen je bil mir, in rento je sledila valutna vojna med narodi. Renta omenjenega biv-sega hišnega posestnika se je skrčila na par obedov, a novi lastnik ga je hotel odpraviti s tem, da mu je ponudil v plačilo — tisti kurnik, ki ga je zastopil dobil. — Ali ta slu-čaj? Neka družba si je opemila svoj urad petih sob; kupila je lepe pisalne mize, o-mare, registratore; sprejemne garniture; v vsako sobo je prišel tudi — kosček za papir. Ker je prišla vmes vojna, ni plačala računa. A ko bi bila vendarle prisiljena plačati, je hotela odpraviti svojega hiterana s tem, da mu je ponudila v plačilo — tiste koske za papir. Ali, bogme, lifierant bi moral še... nekaj doplačati, ako bi hotel dobiti po de-setih letih vsaj tiste koske nazaj. — Do ta-kih abotnosti smo v resnici prišli!

Ker pa bi bila taka judikatura proti naj-primitivnejši zdravi pameti, a v zakonih niso našli opore za edino pravično razsod-bo, so si pomagali s — storjeno škodo, ker račun ni bil poravnat o pravem času. To je bilo vsaj nekaj, ali še vedno ni odgovarjalo v vsakem slučaju dejanskemu stanju.

Pred kratkim pa je bila izdana na Du-naju edino pravična razsodba, in sicer:

Leta 1904 je bilo vknjiženo na neko hišo posojilo 24.000 K. — Kdo ne ve, kaj je po-menila pred dvajsetimi leti ta vsota; od obresti po 6% je en človek lahko živel celo leto. — Letos je dolžnik založil 24.000 K na sodniji in zahteval — izbris dolga iz zem-liške knjige, torej je hotel vrniti nekako za 6 vrčkov piva v srednji gostilni. — Sodnja pa je njegovo tožbo zavrnila. Razsodba se opira na čl. 963. Drž. zak. ki pravi, da je dolžnik dolžan vrniti toliko iste vrste in do-brote tega, kar je prejel. (Slov. prevoda Drž. zak. nimam pred očmi; nemški slove: *ebensovill von derselben Gattung und Güte*). Pri denarju pa je dobrotu istovetna s kupno silo (Kaufkraft); zato mora dolžnik danes vrniti posojilo v višini, ki odgovarja kupni sili prejetega denarja. — V tem slučaju bi moral dolžnik vrniti v Avstriji namesto 24.000 K. celih 360 milijonov K ali okroglo 420.000 Din.

Drage volje priznam, da utegne biti najtočnejši račun na takl podlagi tudi kri-vičen ali vsaj hud udarec za dolžnika, vse-ker pa mnogo pravičnejši od prvega, po katerem bi upnik izpil 6 vrčkov piva za 24.000 K iz leta 1914, kajti vsi dohodki niso narastli v tej meri, kakor je denar izgubil na »kupni sili«. Zato je v takih slučajih naj-boli umešna — pametna poravnava!

»Druženje Jugoslovanskih žena« nam priredi prihodno nedeljo zopet priljubljeno »Cajanko« v prostorih Niževaystr. obrtnega društva. — Čisti dobiček bo za potrebne visokošolce.

Shod stanovanjskih najemnikov.

Maribor, 23. marca.

Danes dopolden se je vršil v veliki Götzovi dvorani shod, katerega je sklicalo Društvo stanovanjskih najemnikov. Shod, katerega je otvoril predsednik Aljančič, je bil zelo dobro obiskan. Na dnevnem redu so bila vprašanja gradbene akcije, podaljšanja zakona o zaščiti stanovanjskih na-jemnikov itd. Kot prvi referent je nastopil občinski odbornik Bahun, ki je v obširnem govoru obrazložil mariborsko stanovanjsko bedo in korake, ki so se doslej podvzeli v svrhu njene rešitve potom zidanja novih stanovanjskih hiš. V prvi vrsti je seznanil navzoče z vsemi načrti, s katerimi se je bavila doslej mestna občina v svrhu nabave kapitala za gradnjo. Billi so predloženi raz-lični načrti posebnih davščin, ki bi se mo-rale in moge uvesti, tako njegov lasten načrt, načrt g. Rogliča, pokojnega odob-rnika dr. Serneca in drugih. Proti tem no-

Koncert »Prosvjete« preteklo nedeljo je bil zopet lepa prireditve tega vrlega dru-štva. O tamburaškem zboru sem že večkrat poročal. — V nedeljo nas je očaral z neka-terimi koncertnimi komadi. — »Triglav« je dovršeno zapei troje pesmi. Naši slovenski akademiki so pozneje pri prosti zabavi po-pevali naše divne narodne pesmi. Sledil je običajni ples. — Udeležba je bila jako dobra.

V zadnji seji »Jugosl. podpornega dru-štva« je prišlo našemu priljubljenemu pod-predsedniku dr. Josipu Škarici (višji zdrav-stveni svetnik) tako slabo, da so morali poklicati rešilno društvo (Rettungsgesell-schaft), ki ga je odpeljalo na dom. Čez ne-kaj dni pa smo dobili veselo vest, da je okrevan in je izven nevarnosti. — Gospod dr. Š. je dobro znan ne le v naši koloniji, marveč je visoko cenjen v zdravniških kro-gih. Rodom je iz Splita, a je ostal dalje v tuk. službi. On je tudi predsednik »Druže-nja Srba, Hrvatov i Slovenaca« (avstrijskih državljani).

Češki skladatelj Lev Janáček je naletel v svojem narodu na tak neprijazen sprejem, kakor svoj čas Smetana. Ali dočim je postal Smetana slaven šele po smrti, je Janáček zmagal še v življenju. Njegova »Jenufa« (Njena pastorka) slavi triumfalni pohod po svetu. — V državni operi na Dunaju je ta opera slavila prvo večjo zmago v tujini. — Slavna pevka Jeritza s tuk. opere, ki go-stuje že zopet v Novem Jorku, je spravila »Jenufo« tudi v tamošnji »Metropolitan« opero. — V Berlinu je opera tudi sijajno uspela.

Tukajšnji športni klub »Slovan« pro-slavlja 20-letnico svojega obstanka z me-dnarodnim turnirjem na velikanskem igrišču »Hohe Warte«; to bo pravzaprav turnir Male antante, kajti pozval je tri prvake Ži-denice iz Brna, Kinirsi iz Temešvara in Ju-goslavijo iz Beograda. — V soboto 22. t. m. bodo igrali Židenice-Kinirsi iz Jugoslavija-Slovan, v nedeljo 23. t. m. Židenice-Jugosla-vija in Kinirsi-Slovan, v torek 25. t. m. pa Jugoslavija-Kinirsi in Židenice-Slovan.

Jugoslavija je došla na Dunaj davi. Ju-goslovanska kolonija jo je dostojno sprejela in ji priredi še posebno zabavo. Vrh tega ji pokloni dar v vrednosti do 4 mil. Ka. — Mostvo šteje: Malenčič, Ivković, Petrovič, Martić, Matek, Marković, Djurić, Jovanović, Laburić, Petković, Ruzić. — Jugoslavija ima za seboj že lepih zmag, n. pr. Turn-u. Sportverein, München 2 : 1, Unirea, Te-mešvar 4 : 3, Sparta, Kladno 3 : 2, Trikolor, Bukarešta 4 : 0, Gloria, Arad 3 : 1, Slavia, Bratislava 4 : 0, Moravska Slavia 9 : 0 (!), Pogon, Lvov 4 : 0 — in celo Gradjskij 5 : 4. — Tu vlada v naš koloniji velika na-petost, kakšno srečo bo imela Jugoslavija na Dunaju.

Na Dunaju razsaja huda hripa, ponekod hripa v glavi (Kopfgrippe). To je nalezljiva bolezen. Pazite, ako pridete sem, da vam nihče ne kihne ali diha v obraz. — Bolezen traja do 10 dni. — V sobi bodi zmerno to-plo, a vlažno. Najbolje nal tu vedno vre po-soda vode; soproto treba večkrat vdihavati (tudi strežniki), ker to uničuje bacile. Proti glavobolu vroči obkladki čez čelo, dvakrat na dan vsaj pol ure, menjavati neprestano. — Paziti je na redno stolicu. V blatu je največ bacilov. — Zdravil najbolj — nič. Ako te muči kašelj, vzemi 1 do 2 tablici kokeina. Ostati je v postelji, dokler je količ-kaj vročine. A. G.

7000 stanovanjskih najemnikov, zato bi tudi oni, ki še niso organizirani, morali pristo-piti k društvu, da bi se tako ustvarila do-volj močna protitež proti stanodajalcem, to je hišnim posestnikom, ki so vsi od pr-vega do zadnjega člani svojega društva. Društveni tajnik je obrazložil akcije hišnih lastnikov proti zaščiti najemnikov. Hišni lastnik: so organizirani v m.čno društvo, ki je razširjeno po vseli državi in ki ima ne-prestano sestanke, konference in shode. Prečital je ostro resolucijo, katero so se-stavili delegati vseh teh društev na veliki konferenci, ki se je vršila nedavno v Beo-gradu in v kateri v naravnost izsiljevalim in grozilnem tonu zahtevalo, da se nemu-doma odpravi zaščitni zakon. Hišni lastni-ki pa so organizirani tudi v silno močni mednarodni zvezi stanodajalskih društev, ki je imela svojo zadnjo veliko konferenco v Parizu, na kateri je bilo zastopanih štiri-deset držav. S tako dovršeno in tako ogromno organizacijo se morajo boriti sta-nodajalci, zato pa bodo borbo vodili uspeš-no samo tedaj, če bo tudi njihova organi-zacija tako trdna in popolna kakor je nasprotna. Doslej smo v naši državi stali še dokaj dobro; vlada je stanovanjsko-za-ščitni zakon tudi še letos podaljšala do 31. marca 1925, pripravila pa za pozneje nov zakon. Dolžnost organizacije najemnikov je pa, da dosežejo pri vladi, da sedanji za-kon podaljša vsaj do konca leta 1927, skrb na obnem, da se do tedaj že zgradi toliko novih hiš, da bo stanovanjska beda od-pravljena. V tem smislu je tudi sestavljal re-solucijo, katero so navzoči na predsednikov predlog soglasno sprejeli.

Zadnji je govoril tajnik stavbene za-druge »Mojmir« g. Pirc, ki je naglašal, da je stanovanjsko vprašanje državno eksti-stenčno vprašanje. Če ne bo stanovanj, tudi ne bo porok in logično tudi ne porodov. V slabih neprimernih in nezdravih stanovanjih vzrasla mladina bo zapisana jetiki in raz-nim drugim bolezenim. To je treba pove-dati tudi vojaški oblasti, ker je to tudi vprašanje naše bodoče vojske, ki potrebuje za obrambo domovine zdravih in krepih mladenčev. Država se mora končno zga-niti in storiti svojo dolžnost ter rešiti sta-novanjsko vprašanje tako ali tako. Če pa hočemo, da bo vlada to storila, moramo po-novno javno klicati in svariti. Skupne in ponovne zahteve organiziranih nas morajo končno zmagati in prodrati. Razen tega pa je treba, da sežemo tudi po samopomoči in podpiramo gradbene zadruge ter jim omogočimo s svojim sodelovanjem usta-ritve človekoljubnih načrtov. Lepo uspeli shod, ki je trajal nad dve uri, je zaključil društveni predsednik s pozivom, da bi se kmalu zopet sešli na še večji in impozant-nejši javni kupščini.

Kino LJUBLJANSKI DVOR

24. 25. in 26. marca

Učinkovitost v snegu in ledu!

DOLINA MOLKA

Drama iz ledenih gora Ka-nade. V glavnih vlogah: A. Rubens, M. Majeroni.

Veliksenzacionalni športni film!

Trboveljski premog in drva dobavljiva

Družba Ilirija, Ljubljana.

Kralja Petra trg 8. Telefon 220. Plačilo tudi na obroke.

Fran Erjavce:

Podpiranje brezposelnosti in zavarovanje za brezposelnost

Brezposelnost je nujna posledica današnjega gospodarskega reda, zato niti najboljše organizirane posredovalnice za delo še v normalnih razmerah ne morejo docela preprečiti brezposelnosti, tem manj pa morejo seveda nuditi zadostno pomoč v večjih gospodarskih krizah, ki povzročajo vedno tudi velike pojave brezposelnosti. Iz teh razlogov pomenja dobro organizirano posredovanje dela le prvi, temeljni del brezposelnega skrbstva, kateremu pa mora nujno slediti tudi drugi del, to je podpi-ranje onih, ki jim posredovalnica ne more preskr-beti dela in kruha.

Tudi podpiranje brezposelnih ima več oblik. To se lahko izvrši enkrat, večkrat ali pa tudi trajno za določeno dobo in podpora se lahko deluje v denarju, v živilih, v obleki itd., ali pa v obliki za-silnih del, oziroma sprejetja v posebne azile, kjer dobivajo brezposelni začasni zaslužek, kar končno tudi spada v sistem podpiranja brezposelnih.

Tudi glede podpiranja brezposelnih je že dav-no povsod prodrla načelo, da je to dolžnost družbe, kajti brezposeln ni sam kriv svoje ne-sreče, temveč je le žrtev današnjega gospodar-skega reda in njegovih nedostatkov, ki se izražajo

* V založbi »Splošne knjižnice« se pripravlja večja monografija o »Brezposelnosti in problemih skrbstva za brezposelne«. Z dovoljenjem av-torja g. Fr. Erjavca objavljamo glede na aktualnost tega vprašanja iz knjige zgornje poglavje. — Uredn. v periodičnih krizah, rodečih brezposelnost. Izprva so bili brezposelni prepuščeni le javni dobrodu-elnosti, oziroma ubožnemu skrbstvu, toda že v za-

četku druge polovice preteklega stoletja so začeli v slučaju posebno velikih pojavov brezposelnosti uvajati zlasti na Francoskem takozvana zasilna dela, kakor gradnjo cest, železnice, meliora-cijska dela itd., pri katerih so zaposlevali v prvi vrsti brezposelne. Kakor že omenjeno, so se pa ta dela pokazala v praksi po večini za manjvredna, predraga in docela nezadostna, zato nikakor ne morejo tvoriti redne oblike podpiranja brezposelnih, pač so pa še vedno neizogibna v posebno velikih krizah. Tako je izvrševala n. pr. l. 1908 samo na Francoskem, ki sicer glede socialne politike da-leko zaostaja za germanskimi državami, taka za-silna dela 840 občin za skupni znesek 2 milijona frankov. Med nekaka zasilna dela bi prištevali lahko tudi javne prepisovalnice pri po-sredovalnicah za delo, ki so se po obnesle po večini jako dobro ter preskrbele brezposelnemu pisar-niškemu osebju lepe zasile podpore. Kot trajno sredstvo za podpiranje brezposelnih so nadalje skušali organizirati tudi posebne delavske hiše (milanska »Umanitaria«), delavske azile (francoske »Asiles«) in delavske kolonije (La Chalmelle l. 1892), a tudi vsi ti poizkusi so se iz navedenih razlogov še bolj izjalovili. Tekom druge polovice preteklega stoletja so se potem na polju podpiranja brezposelnih inicijativno udejestvo-vale zlasti občine kot poleg delavstva samega najbolj zainteresiran faktor ter preizkušale nepre-gledno vrsto oblik in sistemov, ki so se obnesli eni manj, drugi bolj, dokler se ni v začetku tekočega stoletja izoblikoval gentski sistem komunalnega zavarovanja za brezposelne, ki so ga potem hitro uvajale in vedno bolj izpopolnjevale vse večje mo-derne občine po germanskih in deloma tudi ro-manskih deželah.

Kakor pa občina sama v svojem ozkem delo-

krogu nikdar ne more izvesti popolne organizacije posredovanja dela, tako je tudi na polju podpiranja brezposelnih ona mnogo prešibek in teritorijalno premajhen organ, da bi mogel v polni meri izpol-niti tozadevne naloge. Glede na to se je že zgodaj splošno pojavila zahteva, da je v to poklicana v prvi vrsti država s svojo suvereno zakonodajno močjo in dovolj obsežnim upravnim aparatom. Iz-prva je država odklanjala prevzeti skrbstvo za brezposelne v polnem obsegu na svoje rame ter je le pospeševala ustanavljanje posebnih delavskih brezposelnih blagajn, ki jih je tudi izdatno subvencionirala. Polagoma je pa ta sistem zlasti v severnih germanskih državah (na Danskem in Norveškem) dozorel toliko, da se je podpiranje brezposelnih potom posebnih blagajn, upravljanih od strokovnih organizacij s sodelovanjem občine in nadziranih od države ter subvencioniranih od dr-žave in občini, uredilo na zakonit način. Velik in odločilen korak glede sistematičnega podpiranja brezposelnih je pa storila, največ po prizadevanju tedanjega finančnega ministra Lloyd Georgeja, Anglija l. 1911 z uvedbo popolnoma državnega za-varovanja za »brezposelnost« (National Insurance Act 1911). S tem dalekosežnim činom angleške so-cijalne zakonodaje se je prvič tudi dejansko uve-ljavilo načelo, da je brezposelnost skrbstvo emi-nentno državna zadeva. Angleški vzgled je kmalu vzpodbudil tudi več drugih kulturnih držav, da so se začele resno pečati s tem vprašanjem, toda večino dotičnih načrtov je pokopala vojna, ki je s svojimi gospodarskimi posledicami povzročila ponekod vprav katastrofalno brezposelnost. Glede na to na kako državno zavarovanje za brezposel-nost, ki more biti seveda prilagojeno le na redne prilike, ni bilo mogoče misliti, čeprav ima več držav dotične zakonske načrte že pripravljene

(n. pr. Nemčija, Italija, Avstrija itd.), pač so mo-rale pa seči po izrednih sredstvih ter uvesti večje ali manjše zasile akcije v obliki podpiranja brez-poselnih zgolj iz državnih sredstev in brez inten-zivnejšega, zlasti finančnega sodelovanja deloje-malcev samih (n. pr. v Avstriji naredba z dne 4. nov. 1918, v Češkoslovaški in drugod).

Pri nas smo dobili prve oblike javnega pod-piranja brezposelnih sicer že l. 1914, ko je ljub-ljanska mestna občina sklenila kriti del podpor, ki jih izdajajo brezposelnim strokovne or-ganizacije, toda ta sklep je ostal radi nastale vojne zgolj na papirju. Faktično javno podpiranje smo pa dobili šele po vojni. Glede na veliko število brez-poselnih demobilizirancev je uvedla že prva ljubljanska narodna vlada redno podpi-ranje vseh k bolniškemu ali pokojniškemu zava-rovanju obvezanih brezposelnih (naredba št. 218 z dne 28. dec. l. 1918). To podpiranje se je pa po-zneje vedno bolj omejevalo, dokler ni z ukinitjem upravne in finančne samostojnosti ljubljanske vlade l. 1921 sploh ugasnilo. Glasom te naredbe se je samo l. 1919 izplačalo v Ljubljani in v okoliških občinah 8209 strankam z 4943 rodbinskimi člani skupno 314.330.35 K podpore. V naslednjih letih je bil pač postavljen v proračun ministrstva za socia-lno politiko redno tudi malenkosten znesek za podpiranje brezposelnih, toda do l. 1923 ni nihče resno mislil na sistematično ureditev tega podpi-ranja, zato se je uporabljal ta denar le za izredne enkratne podpore. Sele v navedenem letu so do-bile posredovalnice za delo pod določenimi pogoji pravico izdajati malenkostne podpore, ki pa seveda ne pomenjajo nikake trajne ureditve tega vprašanja, tako da smo na vsak kritičnejši pojav brez-poselnosti pri nas v vsakem pogledu docela nepri-pravljene. (Nadaljevanje)

Občni zbor narodno-socialistične stranke.

V soboto popoldne in v nedeljo zjutraj je zborovala v Ljubljani Narodno-socialistična stranka. Vsa zborovanja so potekala mirno in v številni udeležbi strankinih članov. V preteklem poslovnem letu organizacijsko delo izpolnila in pridobila na moč. Zborovanje NSS se je udeležila tudi delegacija češkoslovaške socialistične stranke.

Seji izvrševalnih odborov.

V soboto popoldne se je sestel v dvorani »Bratstva« ožji izvrševalni odbor in zvečer ob 8. uri v dvorani »Slavca« širši izvrševalni odbor NSS. Seji odborov sta bili polnoštevilno obiskani in sta trajali popoldne od 3. do 4. ure po noči. Na sejah se je došlo in obravnavalo dnevni red za strankin zbor, ki se je vršil naslednji dan. V vseh obravnavanih vprašanjih se je dosegla soglasnost. Na seji širšega izvrševalnega odbora je bilo navzočih 122 delegatov.

Otvoritev strankinega zbora.

V nedeljo zjutraj je bil v zgornji dvorani Narodnega doma V. redni občni zbor NSS, katerega se je udeležilo 462 delegatov iz vseh krajev Slovenije, odposlanci iz Zakraja in odposlanci iz Češkoslovaške.

Zborovanje je otvoril strankin načelnik Ivan Deržić. Po uvodnih besedah je pozdravil vse navzoče delegate, imenoma pujskega župana Blažka, celjskega podžupana Zbarkarja, slovenjegraškega župana Marčiča, narodno-socialistične obč. svetovalec in delegacijo češkoslovaške socialistične stranke, poslanca Emila Spatnega in Jindro Trnabranskega, podžupana Kraljevič Vinohradov in predsednika osrednje delavske šole Jilija Pichla ter tajnika češkoslovaške socialistične stranke Antona Solca. Zbor je priredil navzočim čestitkam gostom in vabljeno ovacije. Češki gostje so se zahvalili za pozdrav in daljši govorili, ki so bili predmet ponovnih viharov ovacij češkoslovaškim narodnim socializmom.

Pozdravno pismo V. Vaclava Klotiča.

Strankin tajnik Anton Brandner je nato prebral pismo, ki ga je naslovil na strankin zbor predsednik češkoslovaške socialistične stranke in podpredsednik češkoslovaškega senata V. Vaclav Klotič. Pismo se glasi:

Bratje!

Strankin zbor je manifestacija mišl. Ideja Vaše stranke je naša ideja. Zato je Vaša manifestacija, tudi naša manifestacija.

Naša ideja je bila aktualna pred vojno, a je aktualna tudi po vojni, ki nas je osvobodila političnega in narodnega robstva. Drevo raste od spodaj, iz korenine, a korenina naroda in države je ljudstvo. Sila in bodočnost naših narodov in držav sta v zadovoljstvu najširših ljudskih vrst, zato mora biti zdrava narodna politika demokratična in socialna, zato je naš narodni program: narodni socializem.

Ljubimo svoj narod in zato ljubimo svoje ljudstvo in zato delamo za njegovo gospodarsko, socialno in kulturno porazidlo. Naš socializem ni destruktiven, on je konstruktiven, ni to le boj za en razred, marveč za ves narod, ki mu služimo in za čegar srečo obstajamo kot stranka.

Nikdar ne pozabimo, da je od Nemcev vladana internacionala med vojno izdala nas Slovan! Tako Dunaj, ko Berlin, Nova, druga internacionala, kakršna je sedaj, je za nas le nemška internacionala, obvladana od nemških političnih tendenc. Slovanski socialisti malih narodov sploh se morajo najprej združiti sami, da ne bodo nikdar več igrali inferiorne vloge v rokah katerekoli tuje organizacije, in če bi bila ta še tako velika; kajti že to je značilno, da v vodstvu II. internacionala ni niti enega Slovana.

V socializmu zaznamujemo napredek. Očiščujemo ga od zablod in predsodkov. Nočemo nove cerkve in slepe vere v dogme, naš novi socializem raste iz življenja in je praksa in delo. To ni tehnična revolucija, revolucija sive sil, kakaj socializem ni tehničen problem, marveč je predvsem moralen problem. Naš socializem ni emancipacija, osvobodjenje izpod pritiska velekapitala, marveč tudi osvobodjenje od lastnih slabosti, je notranja revolucija, zmaga človečanstva in plemenitosti nad vsem, kar je nizkotnega in sebičnega v nas samih.

Novi človek je temelj nove, boljše človeške družbe, zato je naš socializem realističen in etičen, socializem moralnega prepoveda, ki iz dogmatičnega, cerkveniškega, papirnatega starega socializma ustvarja socializem vzajemne ljubezni, solidarnosti in pravega bratstva.

Za ta veliki cilj delate Vi in mi. Iz tega dela se odziva slovanški duh in bje v njem slovanstvo srce. Zato se naša stranka tako veseli Vašega organizacijskega dela in zato v dokaz solidarnosti pošilja na Vaš zbor svoje delegate.

V imenu osrednjega izvrševalnega odbora češkoslovaške socialistične stranke pozdravljam Vaš kongres in ključem nadaljnemu razvoju narodnega socializma, ki bo v okrepitev narodne, državne in napredne misli na bratskem in slovanškem jugu, s katerim nas spaja toliko težkih in krasnih trenutkov v preteklosti, naš čestiti: Na zdar!

Vaclav Klotič.

Pozdravno pismo je zbor sprejel z velikim navdušenjem in med viharim odobravanjem sklenil, da se iz strankinega zbora pošlje brzojavni pozdrav voditelju narodnih socializmov V. Vaclavu Klotiču, kar tudi češkoslovaški socialistični stranki.

Poročila strankinih funkcionarjev.

K prvi točki dnevnega reda je referiral politični tajnik Ivan Tavčar o strankinih delih in nalogah v bodočem letu. Povdarjal je, da mora stranka strogo varovati popolno akcijsko svobodo. Vsi očitki nasprotnih strank, da je NSS politično vezana z o ali politično stranko, so klevete. Edino politično vez ima stranka z bratsko češkoslovaško socialistično stranko. Če se že govori o skupnih političnih akcijah z drugimi strankami, smatra NSS socialistične stranke za sebi najbližje. Delavno ljudstvo mora enkrat za vselej obračunati s tiškim marksističnim voditeljstvom, ki hočejo živeti od starih preprič. Delovno ljudstvo mora v eno fronto. Razmotrivajočo komunistično politiko je referent izjavil, da NSS po-

zdravlja ustanovitev slovenskega bloka v Mariboru. Naša severna meja se mora opustiti vsakega nemškega vpliva. NSS je kot doslej, se zanemaj pripravljena sodelovati v vsenarodnih obrambnih in kulturnih organizacijah. Referent je svoje poročilo končal s pozivom, da gredo zaupniki v prihodnjem letu še vztrajneje na delo za uresničitev idej, katerim je položil temelje V. Vaclav Klotič.

Kot drugi je poročal organizacijski tajnik Anton Rupnik o pokretu strankine organizacije. Za njim je podal blagajnik Josip Ambrožič poročilo o gospodarskem stanju stranke, nakar je na predlog predsednika nadzorstva Frana Saleharja zbor soglasno podelil stranknemu načelnstvu absolutorij.

Volitev novega vodstva stranke.

Na predlog odbora za kandidatne liste, ki ga je odobril širši izvrševalni odbor je Konrad Zmuderl predlagal, da se za strankinega načelnika izvoli še naprej Ivan Deržić, za podnačelnika Rudolfa Juvana in Ivana Rogliča. Zbor je predlagane kandidate soglasno in z velikim navdušenjem sprejel.

Za ostale člane načelnstva so bili izvoljeni: Tavčar Ivan, Rupnik Fran, Ambrožič Josip, dr. Peterlin Viktor, Urbančič Karl, Bavdek Vekoslav, Juh Leopold.

V nadzorstvo so bili izvoljeni: Salehar Franc, Jarec Janko, Pelan Vlado, Petek Ivan, Gobec Dragotin.

V osrednji izvrševalni odbor so bili izvoljeni: Podpac Rudolf, Šircelj Anton, Korosec Blaž, Est Rudolf, Zorž Leo, Sever Andrej, Velepč Rudolf, Koprivec Ivan, Tomc Albin, Setničar Ivan, Hiter Ivan, Verbič Ivo, Stopar Davorin, dr. Politeo Ivo iz Zagreba, Zorčič Slobodan iz Beograda, Zmuderl Konrad iz Maribora, župan Blažek iz Ptuj, dr. Vesnik Slavko iz Murske Sobote, Zbarkar Drago iz Celja, Bizjak Luka iz Litije, Hočevar Janko iz Zgorja, Uderman Andrej iz Novogamesta, Ančič Josip iz Ribnice, Hudovernik Ivan iz Bleda.

Namesniki: Podbevšek Ferdo, Tomc Stanko, Zupan Josko, Pleničar Pavel, Hainer Mirko, Tumpej Rudolf, Maribor, Barl Ivo Celje, Šetor Henrik, St. Pavel, Letnih Josip, Trbovlje, Globočnik Andrej, Jesenice, Gabrovšek Anton, Kranj, Kervin Franc, Kočevje.

V širši izvrševalni odbor je bilo izvoljenih 124 zastopnikov raznih krajevnih organizacij.

Strankin načelnik Ivan Deržić je nato poročal

o notranjem in zunanjem političnem položaju.

Državna kriza se je izredno poostрила. Razna neresena državno-pravna, gospodarska in socialna vprašanja onemogočajo notranjo konsolidacijo v državi. Nujna in neodložljiva potreba je, da se je vendar enkrat doseže sporazum med Srbi in Hrvat in zadovolji tudi Slovence. NSS pozdravlja nastop opozicijskega bloka, posebno pa odločitev Hrvatov, da so opustili abstinenčno politiko. Kakor pa uvideva NSS upravičenost opozicijskega bloka, tako se pa NSS boji, da opozicijski blok vsled svoje heterogenosti ne bo zmožen za pozitivno delo in za ureditev države na praviem narodnem in pravičnem socialnem temelju. Dalje je g. Deržić obravnaval neusphe v naši zunanji politiki in povdaril, da NSS ne prizna ravnalske pogodbe in rimskega pakta kot končnovejavno rešitev jugoslovensko-italijanskega spora. Spor bo obstajal toliko časa, dokler ne dosežemo državnih meja po narodnostnih mejah. NSS se izreka zato, da Jugoslavija prizna sovjetsko Rusijo.

Za referatom Ivana Deržića je poročal dr. Ivo Politeo o sklenitvi ustreznega odseka NSS, ki je v obširni resoluciji očrtal strankino stališče k Vidovdanskim ustavi. V resoluciji so obsežene že znane zahteve NSS v pogledu na ustavo.

Resolucija se bo s komentarjem izdala v posebni brošuri.

O socialni zakonodaji

Je referiral strankin podnačelnik Rudolf Juvan, NSS zahteva, da se socialne razmere uredijo tako, da ne bo gospodarskih neenakosti in da ne bodo šibkejši sloji predmet največjega izkoriščanja. V svojem referatu je med drugim zahteval, da se uvedejo razne socialne reforme v pogledu na strokovno šolstvo in zdravstveno službo. Maksimalni 8urni delavnik mora ostati brezpogojno v veljavi! Reformirati se mora zakon o pokojninskem in nezgodnem zavarovanju! Ustanoviti se morajo delavska sodišča, ki imajo reševati spore v socialnih zavarovanjih. Delavskim zbornicam se mora dati na razpolago primerna finančna sredstva, da jim bo omogočeno delo. Vinčarske vprašanje je urediti s posebnim zakonom. Ministrstvo za socialno politiko se ne sme ukiniti. Zakon o zaščiti delavstva se mora brezpogojno izvajati. Javnim namenečencem se mora zagotoviti za življenje potrebna sredstva. V ugodni rešitvi vprašanja javnih namenečencev vidi NSS tudi konsolidacijo naših notranje-političnih razmer, odpravo korupcije in utrditev državne mišl.

K Juvanovemu referatu je poročal še Ivan Roglič o stanovanjskem vprašanju. Stanovanjski zakon v varstvo najemnikov mora ostati toliko časa v veljavi, dokler obstoja stanovanjska kriza. Nedopustno je, da javni uradi zasedajo v stanovanjske svrhe namenjene prostore. Ivan Roglič se izreka za obdajenje velikih stanovanj. Dakev naj bi se porabil za zgraditev stanovanjskih hiš.

Po referatu so se prebrale referatom odgovarjajoče resolucije, za katere je zbor soglasno glasoval.

Po izčrpnem dnevnem redu je strankin načelnik Ivan Deržić zaključil zborovanje z zahvalo vsem udeležencem za veliko udeležbo in z zahvalo češkim gostom, da so se odzvali stranknemu vabilu za poset zbora. Zbor se je končal z velikim navdušenjem in z odpetjem »Lepe naše domovine«.

Znižanje češkoslovaških reparacij.

Kakor znano je antanta na mirovni pogodbi določila, da mora tudi češkoslovaška republika plačati tkzv. osvobodilno pristojbino 750 milijonov zlatih frankov, torci okoli 5 milijard Kč. Razen tega bi morala Češkoslovaška prevzeti del dolgov stare Avstrije, kar pomeni skupno postavko 16 in en četrt milijarde čeških kron. Češkoslovaška pa bi morala razen tega plačati še odkupnino za lastno stare Avstrije na njenem ozemlju, plačati dalje vrednost dvornega premoženja in premoženja bivše dinastije. To bi znašalo približno 30 nadaljnih milijard. Skupno bi torej morala Češkoslovaška plačati 50 milijard čeških kron.

O tem se ni v češkoslovaški javnosti mnogo razpravljalo. Čehoslovaki so upali, da se diplomatični spretnosti dr. Beneša posreči ustvariti ugodna tla za dosego znižanja tega dolga.

Letos znašajo češkoslovaški izdatki za obresti in amortizacijo 2700 milijonov; lanskega leta 2600. Ako prištejemo k tej vsoti še obresti gorenjih obveznosti, bi se proračunske postavke za polovico zvišale in porzle polovico dohodkov iz posrednih in neposrednih davkov. To je seveda vznemirjalo politično javnost in »Venkov« je napisal: »Če bi morala država poleg osvobodilne pristojbine plačati samo še 20 milijard odkupnine, bi bil to konec češkoslovaškega gospodarskega življenja; Češkoslovaške pa se ne sme spraviti na beraško palico.« Tudi v drugih listih se je izražala pritažena nevolja nad dejstvom, da je svet prišločil na pomoč Avstriji, Madžarski, da celo Nemčiji, da se pa ni brigal za češkoslovaško državo, ki je vendar znatno pripomogla do zmage zavezniškega orožja.

V tem času pa se je zunanji minister dr. Beneš pripravil, da izvrši svoje mojstrsko delo. Akcija za sanacijo Madžarske, ustanovitev in delo izvedenjskih odborov mu je dala povod, da je poslal že pred meseci v Pariz posebno komisijo, ki naj bi dosegla, da bi reparacijska komisija znižala češkoslovaške obveznosti, nastale iz prevzeta državnega premoženja bivše monarhije. Pogajanja so bila težavna. S Francijo je šlo precej lahko, kar je na podlagi prijateljskih odnosov med obema državama povsem razumljivo. Toda tudi Italija in Anglija sta končno načelno privolili v redukcijo češkoslovaških obveznosti. Vodio se samo še pogajanja o podrobnostih in konkretnih vprašanjih med češkoslovaško, italijansko in britansko vlado.

Dejstvo, da so se zavezniki zedinili za znižanje obveznosti najtrdnjeji med nasledstvenimi državami, je vzbudilo v ostalih nasledstvenih državah in celo v Nemčiji sami nado na povsem drugačno obravnavo reparacijskega problema. Beneš pa si je pridobil novo zaslugo za svojo domovino.

„Panevropa“, „Velika Evropa“ in Rusija.

Bivši trgovinski minister dr. Rudolf Hotowitz je imel te dni v Budimpešti predavanje, ki je v bistvu vsebovalo kritiko »Panevrope«, ki jo propagira znani Coudenhove-Calergi.

Dr. Hotowitz meni, da je Panevropa, brez Velike Britanije in Rusije, kakor jo zamislija Coudenhove-Calergi, že iz vitalnih gospodarskih ozrokov nemogoča. Njen obstoj bi bil upravičen le tedaj, ako bi obsegala vse evropske skupine. Ta Panevropa bi bila glede preskrbe z živili in surovinami ravno tako odvisna od ostalega sveta, kakor vsaka posamezna država. Po izkušnjah iz predvojnega doba bi morala ta Panevropa dobavljati iz ostalega sveta okoli 70 milijonov stotov pšenice in skoraj 100 milijonov stotov drugega žita. Sicer pa bi bila odvisna tudi glede živine, mesa, kože itd., ter bi proizvajala komaj 1 odstotek svetovne bombažne žetve, dočim, bi potrebovala 25 odstotkov. Nadalje bi proizvajala premalo lanu, volne, jute, svile ter bi morala uvažati tudi les in premog. Proizvajala bi samo 3 odstotke celokupne železne in jeklene produkcije. Ravnotako bi bila odvisna od ostalega sveta glede mnogih drugih produkcijskih panog. Tak Panevropa ne bi mogla biti nikdar enakopraven faktor napram britanskemu imperiju in ameriškim Zedinjenim državam.

Predavatelj, ki ima svojo lastno idejo o evropski organizaciji, pravi, da bi bilo koristno gospodarsko sodelovanje zedinjenih evropskih držav, ako ne bi Coudenhove-Calergi zavračal edine možnosti — gospodarske Rusije. To bi bila edina praktična možnost, ker je prikljopitev britanske federacije za nedogleden čas izključena. Kljub temu pa Coudenhove zavrača to možnost iz političnih razlogov, ker se boji ruskega imperializma. Zgodovina pozna samo uspešne politične revolucije, ki so vrgele države in ustave, ne pozna pa niti enega slučaja, kjer bi se bila posrečila odstranitev obstoječega gospodarskega reda. Ne bela in ne rdeča Rusija ne pomeni za Evropo nobene nevarnosti. Pač pa je Panamerika za Evropo največja nevarnost, oziroma največje upanje. To se pravi glede Rusije: največja nevarnost, ako vstane Rusija v gospodarskem oziru izven Evrope in največje upanje, ako se gospodarsko izživi v Evropi. Rusija je še danes dvakrat večja nego Zedinjene države in le za tretjino manjša nego britanski imperij. Rusija lahko proizvaja produkte vseh kon, razen tropičnih ter je že pred vojno pokrila velik del evropskih življenjskih potrebščin. Pri izločanju in malo povečani produkciji more kriti vse potrebščine. Nadalje more producirati vse tkanine. Njeno rudniško bogastvo je nelzerno in skoraj neizčrpljivo. Pred vojno je proizvajala na leto 50.000 kg zlata. Ta produkcija pa se lahko še poveča. Tudi produkcija srebra se lahko še poveča. Brezdvorno se bo v Rusiji obnovil velik gospodarski napredek, ki bo za oba dela neizmerne koristi, ako se to zgodi v zvezi z Evropo.

Predavatelj je sam priznal, da je Calergijeva Panevropa ravno tako lep sen, kakor je njegova Velika Evropa, vendar pa pravi, da ni utopija, pač pa gospodarska in politična potreba v interesu obstoja evropskih narodov in v svrhu ravnoteže velesil. Zagovarjal je svojo idejo o Veliki Evropi, do katere bo enkrat po njegovem mnenju moralo priti, ker je to eksistenco vprašanje Evrope.

K temu poročilu dostavljamo samo to, da je v neslovanskih državah, zlasti pa v premaganih, razpravljano o tem vprašanju na dnevnem red, kar je na vsak način značilno.

Politične vesti.

Boj za revizijo ustave na Poljskem. Bivši min. predsednik Witos, voditelj poljske ljudske stranke »Piast«, je napovedal principiini boj nekaterim členom poljske ustave. Piastovcem se prvi ustava, izdelana in sprejeta za časa prve socialistične vlade dr. Moraczewskega, preveč liberalna, ker je dala parlamentu vso moč, predsednika republike pa nasprotno pustila brez običajnih pravic. Volilni red na temelju vezanih kandidatnih list ne ustreza potrebam niti države niti ljudstva, ki ga ne more prav razumeti. Število poslancev 444 se mora znižati, senat je pa treba pomnožiti, če se hoče, da bo imel praktičen pomen. Witos upa na zmago, če ne prej, pa pri prihodnjih volitvah. Tisk levice je seveda takoj začel protiofenzivo proti nameram piastovcem.

Političen proces v Sofiji. Po uspelem prevratu je vlada Cankova, ki ima dokazano na vesti več sto političnih umorov pristahev zemljedeljske in komunistične stranke, razbomala po svetu cele pravilice o političnih grozodejstvih Stamboliškega in njegove stranke. Dosedaj se ji je pa, kljub celemu aparatu, ki ji je na razpolago, posrečilo dokazati vsega skupaj 5 političnih umorov, izvršenih za časa triletnje zemljedeljske vlade na politično skoro brezpomembnih osebah. Te dni je bil obsojen na dosmrtno ječo član Zemljedeljske zveze Stoj Stefanov, obtožen, da je dal kot načelnik sofijske policije migljati nekemu Lubenovu, naj umori reporterja Petkova. Večkratnega morilca Lubenova so obsodili in contumaciam na smrt, zanimivo pa je, da ga bolgarska policija pusti pri miru, čeprav je počena, da se nahaja na Dunaju, dočim je preje vlada Stamboliškega zahtevala njegovo izročitve. Po dobrih informacijah pripravila Lubenov atentat na bivšega ministra Obbova.

Poslanik Vlastimil Tusar. Nenadna vest o smrti češkoslovaškega poslanika v Berlinu Vlastimila Tusarja, ki je bil trikrat tudi ministrski predsednik republike, je globoko pretresla vso češko javnost, tembol, ker je smrt nastopila čisto nepričakovano. Češkoslovaška država je izgubila z Vlastimilom Tusarjem dobrega državnika in diplomata, energičnega in delavnega, kateri je vtrajal na svojem mestu kljub zahrbtni bolezni, vzporedajoči že več let njegovo zdravje. Vlastimil Tusar, rojen 18. oktobra 1880, se je po končanih študijah posvetil politiki v socialnodemokratski stranki, bil urednik brnske »Rovnosti«, moravski deželni poslanec in od l. 1911 tudi državni poslanec. V parlamentu je bil izvoljen za podpredsednika zbornice in za poslovedečega Češke zveze. Proti koncu vije je vodil prevrat na Dunaju, postal prvi češkoslovaški poslanik pri avstrijski vladi, nato pa je bil v juliju 1919 poklican v Prago v svrhu sestave nove vlade, kjer je kot drugi min. predsednik republike izvedel volitve v Narodni zbor. Po razkolu v socialnodemokratski stranki, povzročenem od komunistov, je nastopil mesto poslanika v Berlinu, kjer si je pridobil s svojimi zmožnostmi velik ugled v tamošnjem diplomatskem in tudi v nemškem političnem svetu.

Muslimanski Indijci in kalifat. Iz Kalkute poročajo, da je bengalska konferenca o vprašanju kalifata sprejela resolucijo, naj bi Turčija ostala sedež kalifata, ker ima najmočnejšo islamsko vlado. Tudi v Egiptu niso zadovoljni z imenovanjem Husaina. Mnogi žele, da bi bil kalif Abdul Medžid, vladni krogi so pa za kralja Fuada.

Admiral Tirpitz — novi predsednik Nemčije? »Münchener Post« prinaša o natihi strank desnice, da bi kandidirali pri bodoči volitvi državnega predsednika velikega admirala Tirpitz, ki ga baje podpira Stinnes. Bavarska ljudska stranka hoče imenovati za predsednika Bavarske bivšega prestolonaslednika Rupprehta.

Neuspeh češkoslovaških Nemcev pred manjšinsko komisijo. Iz Haaga javljajo, da je 19. in 20. t. m. tam zasedala manjšinska komisija Mednarodne unije društev Zveze narodov in med drugim obravnavala pritožbe Nemcev in Madžarov radi domnevanega kršenja mirovnihih pogodb od strani češkoslovaške republike ter nepravičnosti v ustavi, zakonih in naredbah kakor tudi v javni administraciji, zagrešene proti njihovim manjšinam. Te pritožbe je predložil posl. dr. Medinger na konferenci v Curihu. Senator dr. Brabec je dokazal, da so pritožbe brez vsake podlage in zahteval odklonitev resolucije, zahtevajoče, naj se pritožbe priporočijo Svetu Zveze narodov v svrhu obravnave pred stalnim mednarodnim razsodiščem v Haagu. Po obširni debati je bila resolucija odklonjena.

Prosveta.

KONCERT GLASBENE MATICE IZ MARIBORA.

Ze dolgo ne pomniti tako natlačeno polne unionske dvorane kakor je bila sinoči, ko smo Ljubljanci prvič imeli priliko pozdraviti v svoji sredi elite, smoteno in vztrajno delujoče vrle mariborske pevce in pevke, katere je za volitev slovenske in jugoslovanske pesmi prvi navdušil skladatelj Oskar Dev, po od njega začetni poti pa jih danes s svojo večjo roko vodi ravnatelj mariborske Glasbene Matice g. Fr. Topič. Ljubljana je goste prisrčno pozdravila na kolodvoru, z velikanskim navdušenjem pa je sprejela izvajanje njihovega koncerta, ki je nudil solidne, ne preveč moderne skladbe iz naše zborovske literature ter jugoslovanske narodne pesmi. V podrobnost o ceno se za danes ne spuščam. Ugotavljam na kratko, da ima pevski zbor Glasbene Matice zlasti v moških zborih izvršten material, da so tudi ženski glasovi po svoji mehkoši nadkrili naše pričakovanje. Dinamično niansiranje zbora je vzorno, storičasti zavidanja vredni, deklaracija ne popolnoma na višku, intonacija dokaj sigurna, petje pa mestoma preveč razsekano, premalo vezano. Vkljub malenkostnim napakam — kateri naš zbor se pa lahko pohvali, da jih ne dela? — je ostavilo petje mariborske Glasbene Matice lep, izvršten vtis, posebno v nežnejših pesmih, dočim smo v dramatično izrazitejših stvareh (Adamčev »Kralj Matjaž«, Michlov »Atila in ribič«) pogrešali ognja. Gosp. ravnatelj Topič se je izkazal kot izborni dirigent, kateremu zbor sledi na migljaj. Publika je radostno pozdravljala neutrudljive pevce in pevke, ki so dolg vsopred absolutno prijetno in zavestno. Kot solist se je odlikoval v narodnih pesmih g. Zivko s svojim ljubkim, simpatičnim lirčnim tenorčkom. Aplavzov je bilo ves večer nebroj, ponavljani raznih pesmi tudi. Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani je poklonil gostom velik venec s trobojni-

Konferenca o nameravanem vsestovanskem zemljedeljskem kongresu na Bledu v setembru t. l. je bila v Pragi dne 19. t. m. v Mednarodnem agr. biroju pod predsedništvom predsednika Zveze klubov slovanških agr. akademikov v Pragi Al. Černohorskega in v navzočnosti zastopnikov klubov agr. akademikov južnih Slovanov (Jugoslovani in Bolgarov), beloruskih, ukrajinskih in češkoslovaških. Predsednik kluba južnih Slovanov ing. Račič je podal pregled o izvršenih pripravah in o programu kongresa, ki ga je izdelal ljubljanski agr. akad. klub. Na konferenci se je ugovarilo složno nastopanje akademikov z ostalo zemljedeljsko mladino in sklenilo, da se osnuje v Pragi delovni odbor za kongres na Bledu.

Kdo je razkril falzifikate »Berliner Tageblatt«? Mladi češki zgodovinar dr. Opočenski, arhivar v češkoslovaškem zunanjem ministrstvu, ki ima nalogo da vodi točno evidenco o takih publikacijah, se je takoj, ko je bral v časopisih besedilo fiktivnega proktola, spomnil na podobno stiliščajo protokola med Bismarckom in Andriassjem iz l. 1879. Tako je bila falzifikacija odkrita.

Punce o mednarodnem položaju. Novi predsednik revolucionarnega vojnega sveta v Moskvi Plevce je imel na sestanku organizacij teritorialne vojske zanimiv govor, v katerem je izjavil, da se motijo oni, ki mislijo, da je priznanje sovjetske Rusije de jure pričetek dolge dobe mirnih odnosov. Dnevi preizkušnje in vojni viharjev še niso minili. Delavsko-kmet. vlada mora skrbeti za razvoj rdeče vojske, ki je najboljša garancija za uspeh sovj. diplomacije. Nato je poročal o oboroževanju zapadnoevropskih držav in izrazil svoje prepričanje, da vojni konflikti še vedno niso odstranjeni.

Svetovni kongres katoliškega tiska se bo vršil v nemškem mestu severne Češke, ki se ni definitivno določeno.

Sovjetska iredenta v Beli Rusiji. Iz Minska poročajo, da je bil tam t. dni kongres Belorusov, ki se je vršil povodom razširjenja sovjetske Bele Rusije na vitezsko, smolensko in gomelsko gubernijo. Na zborovanje je prišlo 300 delegatov. Kongres je otvoril v imenu moskovske vlade Kalinin. Znani poljski komunist Dombal je imel značilen govor, v katerem je napadal poljsko republiko in izrazil upanje, da se bodo one poljske pokrajine, ki pripadajo Beli Rusiji, kmalu združile s sovjetsko Rusijo. Za Dombalom so govorili še razni drugi zastopniki, ki so izjavili, da bo prebivalstvo sovjetske Bele Rusije vedno rado pomagalo svojim sonarodnjakom v Poljski.

Romunska šolska politika. Romunska vlada je izdelala načrt za novi šolski zakon, ki bo kmalu predložen parlamentu. Po tem zakonu bo moral vsak otrok sedem let obiskovati državno osnovno šolo. Za obisk zasebnih šol je potrebno posebno dovoljenje. Zasebne šole so konfesijske in ne vzdržujejo iz privatnih sredstev. Zakon predvideva državne šole v romunskem, madžarskem in nemškem jeziku, toda v vseh teh šolah bo od petega razreda naprej učni jezik romunski. Ta zakonski načrt bo naletel brezdvomno na močan odpor pri narodnih manjšinah ter bo najbrže predmet dolgih bojev. Vlada je sklenila, da vtraja na svojem stališču.

Javorinski epilog v poljskem časopisu. Rešitev javorinskega spora pred Društvom narodom ni našla v poljskem časopisu posebnega odziva. Šele sedaj se pojavljajo posamezni komentarji Levčarski socialistični »Robotnik« izrablja javorinsko vprašanje proti Skirmuntu, katerega očita krivdo na definitivni izgubi. Desničarsko časopisje pa se izraža večinoma zadovoljno, ker se je to neprijetno vprašanje končno vendarle likvidiralo. »Gazeta Warszawska« piše, da so bili tako v Poljski kakor v Češkoslovaški elementi, ki so hoteli, da bi ostal ta spor neresen. Ti elementi so sedaj obupani. List piše, da morate obe slovanški državi stati na stališču složnega sodelovanja in da se morate nasloniti na države, katerih glavna naloga je čuvanje versailleske mirovne pogodbe. Skupno poljsko-češkoslovaško delo je potrebno za evropski mir. Bodoče skupno delo Češkoslovaške in Poljske mora biti skupna obramba pred Nemci in skupna politika v sporazumu z Rusijo. Podobno piše tudi »Kurier Poznanski«, ki vidi nasprotnike češkoslovaško-poljskega sporazuma v germanofilskem poljskem taboru, ki vodi iz razumljivih razlogov politiko v nasprotju z versaillesko mirovno pogodbo.

camí in šopek rož, Zveza slov. pevskih zborov pa tudi venec. Hvaležni smo Mariborčanom za njihov poset. Uvideli so, da jih imamo radi, da smo se vedno v duhu veselili njihovih pevskih uspehov, katere je sinočni koncert kronal s pravim trionfom. — O izvajanju posameznih skladb pa drugič.

IX. mladinsko muzikalno predavanje, ki se vrši v sredo, dne 26. marca ob 7. uri zvečer v ljubljanski stolnici. Predavanje nosi naslov »Orgle in orgelske oblike«, katere predvaja regenschori, prečistihi gosp. Stanko Premrl. Mladini bo nudena tu prilika, da popolnoma spozna enega največjih nekih instrumentov orgle, katere lahko nazivamo tudi najpopolnejši instrument. Gosp. Premrl bode predvajal posamezne registre na orglah ter tako pokazal vso krasoto pestrih barv, ki jih je mogoče izvajati na tem instrumentu. Smelo trdimo, da dosega to predavanje višek te cele idealne prireditve.

Gostovanje gospe Hedvike de Debicke v naši operi. Tekoči teden gostuje v našem Narodnem gledališču ena najslavnejših koloraturnih pevka gospe Hedvika de Debicka. Rodom Poljakinja posvetila se je operni karieri ter dosegla v njej osobito v koloraturni stroki najsilnejše uspehe. Kjerkoli nastopa, sprejema jo publika in kritika z največjim navdušenjem. Ga. Debicka je stalni gost Volkopere na Dunaju, Narodnega divada v Pragi ter oper v Držanih in Berlinu. Pravkar je pela razne partije v Berlinu pod ravnateljem Malarjem. Kritika je ne more prehlaviti. Na naši operi nastopi prvokrat v torek dne 25. t. m. in sicer v operi »Madame Butterfly«. Predstava se vrši na izven. Občinstvo opozarjamo, da je to edina predstava te ljubljene opere mojstra Puccinija.</

Dnevne vesti.

Ljubljana, 24. marca.

Pismo iz Westfalskega

Nesloga je glavno zlo, ki povzroča danes westfalskim Slovencem hude skrbi in težave. Nesloga je zakrivila, da se nismo vsi združili in da nismo mogli doseči izboljšanja svojega obupnega položaja.

Gotovito niso krivi današnja žalostnoga položaja slovenskih rudarjev tisti, ki so se že trudili pred leti, da bi preprečili svoje rojake, kaj je zanje koristno. Tedaj mnogi niso hoteli verjeti; imeli so vse mogoče pomisleke proti skupnemu nastopu in proti prizadevanju omenjenih voditeljev. Danes, ko vsem teče voda v grlo in ko jih duši, so spoznali tudi oni trdovratnejši, da niso ravno prav in sedaj iščejo zavetja ravno tam, kjer smo si ga mi skušali zagotoviti že pred leti.

Nevarnost, ki preti westfalskim rudarjem, je velika. Kolikor smo dosegli za odvrnitve te nevarnosti, je mnogo premalo; krivo pa je temu le dejstvo, da ni bilo mogoče zediniti vseh Slovencev k skupnemu delovanju. Če bi nam uspelo to, potem bi dosegli brez dvoma tudi v domovini več, kakor pa smo dosedaj.

Tudi sedaj, ko je skrajna sila in beda prisilila vse, da so vendarle začeli delovati v isti meri, ni prave slege med celoto. Mesto skupnega smotnega prizadevanja za olajšanje bede vseh, skušajo nekateri na kakršenkoli način dobiti boljše mesto od svojih tovarišev; radi te zopetne nesločnosti pa trpi celokupna akcija.

Če bi ne bilo teh napak med westfalskimi Slovenci bi tudi v domovini več dosegli. Tako pa so si tam doma gotovo mislili, da nam vendar še ni tako zelo hudo in cela stvar gre počasneje od rok. Naša beda še ni na vrhuncu in prepričani smo, da bo prišel še marsikak brat in se nam pridružil; kadar bomo vsi enotni, tedaj bo tudi kmalu končana naša borba za rešitev iz našega obupnega položaja.

Naša prizadevanja, da združimo vse brate v tujini v enotno fronto za skupno delo, so že precej dolgotrajna. Še 17. septembra 1922 smo iskali v Hambornu stik z našimi rojaki. Toda poskus se nam ni posrečil, ker se je udeležilo sklicanega zborovanja tudi precej neznanjani Nemec, ki so imeli na naše sorjake večji vpliv, kakor pa mi. Pri tem niso pomislili, da jih ti Nemci z avstrijskim poslomcem dr. Meyerjem na čelu, ki so ga poklicali z Dunaja, sampa izkročijo. Zato pa jih je zapeljal omenjeni dr. Meyer tako daleč, da še pri belu dnevu niso več našli domov.

To nikakor niso očitki, temveč samo konstatacija. Za ilustracijo naj navedemo še en primer. Dne 13. januarja ko je že vsem westfalskim rudarjem tekla voda v grlo, smo sklicali v Holthausen pri Sodingen zborovanje, da ustanovimo popolnoma slovensko društvo. Debatna je bila živahna in opozicija huda, toda posrečilo se nam je, ustanoviti društvo, ki se je zelo lepo razvilo. Oni, ki so bili tedaj proti, so sedaj — najzvišnejši člani, ko so spoznali, da zanje ni druge rešitve.

Danes verjamejo že tudi najnevarnejši Tomaži, da pomagajo sebi in vsem, če se nam pridružijo. Polagoma je uvidevajo, da deluje zveza jugoslovenskih delavskih in podpornih društev v Buer, da prepreči še večjo bedo, kakor je sedanja, in da vodi trudopolno borbo za naš obstoj in za naše skupne interese.

Končno pozdravljamo vse tiste, ki so se nam pridružili, da pomagajo sebi in vsem do končne zmage, pozdravljamo pa tudi vse naše rojake v domovini in se jim za hvajljamo za njih dobrotljivost, kakor tudi naši vladi v Beogradu za podporo, ki nam jo je poslala na konzulat v Düsseldorfu. Zahvaljujemo se nadalje tudi pokrajinski upravi in pa Akciji, odboru za westfalske Slovence v Ljubljani za njeno trudopolno delo, ki ga vrše za nas in našo rešitev. Vsem najprizadejše hvala!

Društvo jugoslovenskih državljansov Suderwiche, Westfalsko.

Priobčujemo to pismo zavednega Jugoslovena Avgusta Korosca, da vidi slovenska javnost, da so westfalski Slovenci ne samo podpore potrebni, temveč tudi vredni. Dobri in zavedni Jugoslovenci postajajo in zato jim moramo mi s popolnim uspehom dinarskega dne dokazati, da je njihovo prebujenje upravičeno, da ne čuti domovina manj za nje, kakor čutijo oni za domovino.

Vsi na delo za uspeh dinarskega dne!

— **Osobje bivše južne železnice** še vedno ni dobilo nobenega predjuma, ne v Sloveniji, ne v Hrvaški. Državni železnici v območju bivšega inšpektorata Ljubljana pa se ne prejavljajo. Naše poslednje prizadevanje je — razen obljub — ostalo brezuspešno. Zato smo danes poslali tole brožavko: **Gospodu ministru predsedniku, gospodu ministru za promet in gospodu predsedniku narodne skupščine**. (Beograd.) Rimskega sporazuma narodna skupščina še do danes ni ratificirala. Osobju bivše južne železnice komitet v ministrstvu za promet ne prizna predjuma. Prevajanje državnih železnice bivšega inšpektorata Ljubljana se ne vrši, ker za direkijo Ljubljana še ni postavljena komisija. Vse osebe iz direktije Ljubljana se nahaja v težkem materijalnem položaju in najodločnejše proštra proti takemu nezasišlanemu postopanju ter zahteva takojšnji rešitev teh vprašanj. — **Udrženje jugoslovenskih narodnih železnicev v Ljubljani.**

— **Narodni Dnevnik** izide jutri kot navadno.

— **Naše študentske naročnike**, ki so sedaj nekaj dni prejeli **»Narodni Dnevnik«** na ogled opozarjamo, da prenehajo z tujajšnjim dnevom s pošiljanjem lista. Kdor hoče prejemati naš list še v naprej, naj se takoj naroči in nam to naznani z dopisnico ali pa potem vplačila naročnine po polnolčni. — **Uprava.**

— **Blode generale pri »Jutru«** ponižno vprašamo, kako zadoščenje mislijo dati dr. Ravniharju sedaj, ko je tudi skupščina JSS na lasen način obsodila njihove kvevete? Pa ne da bi ta današnja številka »Jutra« priobčila nov dokaz mladinskega kavalirstva?

— **Nepotrebnost skrb.** Smešni »Tabore« je v hudih skrbih, kako bo pisal »Narodni Dnevnik«, kadar se bo Radić združil z zemljoradniki. To skrb lahko »Tabore« čisto mirne vesti prepusti nam in naj raje gleda, da bo »Tabore« vsaj malce boljše urejevan in manj neslan.

— **Umrla je v nežni starosti 15 let** Janja Wilfan, hčerka g. dr. Josipa Wilfana, zasluznega slovenskega voditelja v Trstu.

Pogreb umrle se vrši danes ob 2. uri popoldne iz Uršulinskega samostana na glavni kolodvor, odkoder se prepelje v Kranj. Težko prizadetim preostalim naše odkrito sožalje.

— **Belokranjske pisanice**, eden najlepših proizvodov narodno umetniške obrti, so se pojavile v izlozbi urada za pospeševanje obrti na Dunajski cesti. Primerjajte le izdelke s prejšnjimi, moramo konstatirati lep napredek. Prodajale se bodo po več trgovinah.

— **Otvoritev pomožne pošte Sv. Rok ob Sotli.** Dne 21. decembra 1923 začasno zatvorjena pomožna pošta Sv. Rok ob Sotli, pošta Rogatec se s 1. aprilom 1924 zopet otvori.

— **Umor na Brdu.** Na Brdu pri Kamniku so našli neko domačo žensko mrtvo in oropano. Žena ima več rnen na glavi, ki so vse smrtnne. Obdukcija se vrši danes. Vsi znaki kažejo na predrzen in skrajno surov roparski umor.

Ljubljana.

Prilid Mariborske Glasbene Matice v Ljubljano.

Sinoči ob pol 7. uri je prišla v Ljubljano Mariborska Glasbena Matica. Na kolodvoru jo je pričakovala godba dravske divizije z g. dr. Cerinom, zastopstvo pevskih društev »Zvon« in »Slavec« z zastavami. Došle pevec, katerih je bilo 96 po številu, je najprej pozdravil v imenu mesta Ljubljane župan g. dr. Perič, v imenu Glasbene Matice ljubljanske g. dr. Ravnihar, v imenu vel. župana g. dr. Bevk, za Zvezo slovenskih društev podpredsednik zveze g. dr. Švigelj, ki je opravil odstopnost g. Hubada, ki je moral mujo odpotovati v Beograd. Tudi Orjuna je bila zastopana pri sprejemu. Za nadvse prisrčni sprejem se je zahvalil v imenu Mariborčanov g. Arnuš, predsednik Mar. Glasbene Matice. Nato so se gostje strnili v povorko in spremljani od mnogobrojne občinstva z godbo na čelu odkorakali po Dunajski cesti in Prešernovi ulici v Unio. Med potjo so pričeli gostom ves čas navdušene ovacije.

— **Semestralni občni zbor Akademike podružnice Jugoslovenske Matice v Ljubljani** se vrši v torek, dne 25. marca ob 6. uri popoldne na univerzi, soba št. 77.

— **Pevski zbor Glasbene Matice.** Vaie za ta teden: sredi ob 18.15 sopran, ob 20. tenor; četrtek ob 18.15 alt, ob 20. bas; petek ob 18.15 ves ženski zbor, ob 20. ves moški zbor; v ponedeljek 31. t. m. ob 18.15 skupna vaja za mešani zbor.

— **Predavanje v »Soči«.** G. profesor dr. Voislav Mole nas je s svojim sobotnim predavanjem o pomenu arheoloških izkopov povedel iz neprijetne sedanjosti v interesantno dobo prve človeške zgodovine. V krasnem jeziku nam je slikal, kakve važnosti so ti molčeci dokumenti pradednin za spoznavanje človeške zgodovine in kako zgovorno in nepristransko nam prikazujejo kulturno stanje raznih narodov, od katerih nam drugače niso ostala nikakva sporočila. Življenje starih Egipčanov, Babiloncev, Asircev itd. danes ni več za nas nikaka tajnost, hieroglifi in klinopisi so premagano stališče. Spoznali smo tudi, da naša sedanja doba, naše kulturne pridobitve niso ničesar drugega nego dedščina, katero smo prejeli od naših pradednov in jo oblikovali po svoje. Občinstvo je interesantno predavanje z zanimanjem poslušalo in ni štedilo na koncu s svojim aplavzom.

— **Predavanje v »Pravniku«.** V sredo, dne 26. marca t. l. predava na sestanku društva »Pravnik« g. ravnatelj dr. Ludvik Böhm: **»Moderne protekcionistične struje s posebnim ozirom na anglo-saški svet«**. (Nadaljevanje in zaključek.) Predavanje se vrši točno ob šestih popoldne v pravosodni palači št. 79 (I. nadstropje). Gg. člani vabjeni, gostje dobrodošli!

— **V. Umetnostna razstava »Kluba Mladih«** se je preuredila z novimi deli in ostane odprta neprekinjeno do 6. aprila. Priporočamo jo obisku.

— **Okrožni klub jugoslov. dobrovoljcev v Ljubljani** javlja, da se vrši tomesetni sešatek v sredo 26. t. m. ob 8. uri zvečer v restavraciji pri »Roži«.

— **Opozorilo.** Ker se kljub ponovnim razglasom mestnega magistrata o poostrenem pasjem kontumacu dogajajo številni slučaji prestopkov teh razglasov in tudi stroge kazni tega ne preprečujejo, opozarja mestni magistrat lastnike, oziroma posestnike (varhuje) psov, da bo naročil v bodoče brez izjeme v vsakem slučaju pse, ki jih bo videti na javnih ulicah in krajih, brez nagobčnika in ki ne bodo na vrviči privržani, po mestnem končaju poloviti in uničiti. Poleg tega pa bo lastnik psa na podlagi določil §§ 42, oziroma 43 zakona o živalskih kužnih boleznih z dne 6. avgusta 1909 državni zakon št. 177 najstrožje kaznovan.

— **Priljavljani tečaj za čevljarje** se otvori namesto v torek, v nedeljo dne 30. t. m. ob 10. uri popoldne v društvenih prostorih »Bratstva« v Narodnem domu.

— **Izpostavljenost dele.** V nedeljo okrog polnoči je prišel na pol. stražnico v Mostah delavec v tovarni za klej. Leopold Hainer, ki stanuje na Poljanski cesti, par mesecev starega otroka moškega spola. Našel je dete pol ure preje, ko se je vračal ravno od dela in sicer na klopi pred vratmi njegove sosedne hiše. Ker je dete jokalo, je Hainer šel, da vidi, kaj je. Vzel je otroka in ga odnesel k svoji gospodnji Mariji Jerancičevi. Čula je tudi ona otroči jok, vendar je mislila, da prihaja ta jok od sosedovih. Otrok je imel na glavi 2 kapici, in sicer zgornjo belo-zeleeno pisano, volneno, spodnjo pa belo, klekano. Zavrt je bil v belo volneno srajčko in v belo-sivo pisano odelo ter v rjavozelenkast plet. Dete je drugače dobro razvito. Najdenčka so oddali v »Dečji dom«, policija pa z vso intenzivnostjo zasleduje brezsrčno mater. To je v kratkem drugi slučaj izpostave otroka v Ljubljani.

— **Policijske ovadbe.** Včeraj so bile prijavljene na policijo te-ovadbe: 1. radi izpolnjenosti otroka, 1. radi tatvine, 1. lahna telesna poškodba, 3. pasji kontumaci, 1. pasji ugriz, 1. kaljenje nočnega miru, 2. prestopka cestno-polijskega reda in eno preporočanje policijske ure.

— **Vlomilec pri Keršiču v Spodnji Šiški** je policija že na sledu in jih je že tudi nekaj aretirala. Natančneje o vlovu in storilcih poročamo, ko bo preiskava dovršena in bodo zločinci izročeni sodišču.

— **Nenadoma** je včeraj popoldne premislil hišni posestnik, gostilničar in delovodja tobacične tovarne v p. g. Franc Školc, v starosti 74 let. Pokojnik je bil vsled svojega

dobrosrčnega značaja splošno priljubljen in spoštovan. Blag mu spomin!

— **Umrla so v Ljubljani.** Dne 22. marca: Tomo Blažanič, brivski pomočnik, 40 let star. — Dne 23. marca: Janka Wilfan, odvetnikova hči v 15. letu, Frančiška Možina, žena žel. kurjaka, 56 let, Marija Kramar, posestnikova hči, 19 let, Katarina Dolenc, postrežkova vdova, 80 let.

Maribor.

— **Za gladujoče v Nemčiji.** Dne 22. t. m. se je sestel v magistratni posvetovalnici pripravljali odbor za akcijo za gladujoče v Nemčiji. Socialnodemokratska stranka je postavila za Maribor že prej svoj odbor, ki se je na tem sestanku razširil, s tem da so vstopili vanj zastopniki Nemcev in pa urednika gg. Golob in Spindler, slednji obenem za demokratsko stranko. Odbor prične te dni z nabiranjem darov potom pol. pozicije se pa uvedejo bloki. Akcija je zasnovana za celo mariborsko oblast.

— **Podaljšanje razstave gradbenih načrtov.** Z ozirom na nove načrte, ki se vedno prihajajo iz raznih krajev, se je načelstvo zadruge »Mojmir« odločilo, podaljšati razstavo do vključno nedelje 30. t. m.

— **Občni zbor Muzejskega društva.** V nedeljo dopoldne se je vršil v mali kazinski dvorani občni zbor Muzejskega društva, ki je komaj pred par leti prešlo v slovenske roke. Občni zbor je bil skrajno slabo obiskan, dasiravno šteje društvo lepo število članov. Pri volitvi je bil v splošnem zopet izvoljen stari odbor pod predsedstvom prof. dr. F. Kovarčiča.

— **Delovanje društva dobrovoljcev.** Mariborsko društvo dobrovoljcev se v zadnjem času pridno giba. Zelo razveseljiv polaj je izdajanje vlezaninivih knjig dr. Pivka »Proti Avstriji«, za 12. aprila pa pripravila veliko akademijo, ki se bo vršila v veliki dvorani Narodnega doma. Na akademiji bodo sodelovali tudi člani opere Narodnega gledališča.

— **Povratek intendanta Narodnega gledališča iz Beograda.** Intendant Narodnega gledališča g. dr. Brenčič se je prošli teden vrnil iz Beograda, kamor se je peljal v svrhu izposlovanja povisanih subvencij. Njegova intervencija pri merodajnih činiteljih je ostala za enkrat brez uspeha in obstoja resna nevarnost, da se bo moralo gledališče v kratkem zapreti.

— **Poskus samomora.** V gostilni »Pri lipi« v Gregorčičevi ulici se je dne 23. t. m. zvečer neki Kačič v samomorilnem namenu — baie iz ljubosumnosti — težko ranil z nožem. Prepeljali so ga v bolnico.

— **Mestno kopalnice** bo odprto v sredo, četrtek, petek in soboto. Parna kopeli je v sredo in petek za damc, v četrtek in soboto za gospode.

— **Razstava kuncov.** Zajčja razstava, ki jo je priredilo prvo zaščarsko društvo v Mariboru, je bila otvorena v nedeljo, 23. t. m. ter beleži velik uspeh. Razstavljenci so bili tudi izdelki iz kužnihovine. Razstava ostane odprta do 26. t. m. zvečer.

Celje.

— **Mestno gledališče.** V petek zvečer se je vdrugič vrtilo »Vzgojitelj Lanovec«. Predstava je bila srednje obiskana. V nedeljo popoldne se je že šestič uprizarila zabavna opereta »Mamzelle Nitouche«. Gledališče je bilo tudi tokrat razprodano in jih mnogo ni dobilo vstopnic. Zato se opereta uprizarilo še enkrat in sicer danes na praznik popoldne, to pa zadnjič. Za prihodnje dni pa se pripravila Schillerjeva tragedija »Kovarstvo in ljubezen«.

— **Nočno lekarniško službo** ima ta teden lekarna pri »Križu« na Cankarjevi cesti. — **Celjsko pevsko društvo** je pričelo z rednimi pevskimi vajami, katere se vršijo ob ponedeljkih za mešani zbor, ob četrkih za moški zbor, vsakokrat ob 20. uri v mali dvorani Narodnega doma.

— **Vlom.** V eni zadnjih noči je nekdo vlomil v prekajevalnico farnege cerkvenika in pokradel precej klobas in mesa od strank, ki so tam prekajevale meso. Storiča še niso izsledili.

— **Vokalni koncert.** Srbska pravoslavna cerkevna občina priredi 31. t. m. v veliki dvorani Narodnega doma vokalni koncert, na katerem nastopi pevska akademka družina »Balkan« iz Zagreba.

Primorske vesti.

— **Fašistovski gibanje na Krasu.** Neki tukašnji dnevnik je priobčil za primer, kako se širi fašizem med slovenskim kraškim prebivalstvom, poročilo o razviti fašistovskega praporja v Dutovljah na Krasu. Dotično poročilo je posneto po tržaškem fašistovskem glasilu »Popolo di Trieste«. Razumljivo je torej, da je zelo poburvano in da je ne bi smeli vzeti za podlago raznim domnevanjem. Iz poročila izhaja, da se je proslava udeležilo nekaj zastopnikov kraških fašistovskih organizacij, nadalje zastopniki iz Trsta, zastopniki oblasti, nekateri slovenski župani in nekaj domačih fašistov. Nadalje pravi poročilo, da so ljudje okrasili svoje hiše z laškimi trobovnicami. To je za poročevalca jasen dokaz o globokem ukoreninjenju fašizma med slovenskim prebivalstvom in se mu ne zdi niti vredno dodati kak komentar.

— **Nočemo sicer trditi**, da bi ne bilo v fašistovskih vrstah nekaj slovenskih odpadnikov, toda njihovo število je v primeri z velikansko večino, ki je ostala zvesta svojemu narodu, malenkostno. Kar se tiče udeležbe županov, pripominjamo, da je res nekaj takih mož, ki jim je čast vse, ki (votro) res radi »štatažo« pri vsaki priložnosti. Je pa tudi precej takih, ki so se uklonili oblastvom, samo, da ne pride občinsko gospodarstvo v komisarije roke, kar smatra ljudstvo za največje nesrečo. Informirani smo, da je med župani par mož, ki bi v slučaju, da so res otreprani fašisti, že davno izposlovali razpust občinskega zastopa in lastno imenovanje za občinskega komisarja, kar bi jim bilo gotovo udobnejše. Kar pa se tiče udeležbe ljudstva, se nam zdi odveč naglašati, da je bilo k tomu prisiljeno, kar se je zgodilo že ob nebroj prilikah. Tako bi lahko sklepali na gibanje fašizma med našim ljudstvom tudi iz proslave v L. pri kler so bili zbrani skoraj vsi odrasli vasišanih dveh vasi. Toda že večer po proslavi je bil pravi izraz narodnega mišljenja tamnega prebivalstva. Navedli bi lahko nebroj drugih primerov, ki kažejo na fašistovskem gibanju na slovenskem Krasu. Tako se je v neki občini znanu rudilo že precej fašistovskih voditeljev, da bi pridobili vsaj nekaj mladeničev za milico. Zaman so bile vse grožnje; mladeniči so se sklicevali na zakon in pomagalo je.

— **Kdor hoče poznati kraško ljudstvo**, mora iti med ljudstvo in tam bo našel, da ono trdno zaupa narodnim voditeljem. Vnetih zagovornikov fašizma sploh ni in še nih

neka »prisrilenih« članov je pred sovaščani sram. Sicer se pa ljudstvo zaveda, da je na milost in nemilost izročeno fašistovski stranki in v odtoč izjira ona doživen v »respekt« pred fašistovskimi akcijami, osebno, ker so baš slovenski Kraševci tako zelo odvisni od vlade. Vse polni jih je, ki se čakajo na vojno odškodnino in doživili so se slučaj, da so razni italijanski fašistovski prvaki neugodno vplivali na rešitve raznih prejeni vojnih odškodovancev, ki so se odločno upirali raznim fašistovskim pustolovčinam. Ljudi seveda radi tega ne smemo obsolati. Oni vedno in povsod nagrajajo svoje pravice in v svojo narodnost. Da pa morajo tu pa tam zadovoljiti fašistovskim zahtevam, je popolnoma razumljivo. Tako je bila v neki večji vasi fašistova proslava. Fašisti so korakali mimo cerkve baš, ko je minula služba božja. Ljudje so seveda obstali in si ogledali to »komedijo«. Pristopili pa so fašisti in zahtevali, da snamejo klobuke med sviranjem fašistovske himne. In ljudje so to z nasmehom storili. Prepričani pa smo da ni narodna stvar s tem ničesar izgubila; nasprotno šele s tem se je narod znova zavedel, da je v tuji državi. Takih primerov iz kraških vasi bi lahko navedli vse polno. Vsi pa pričajo samo o fašistovskem nasilju, ne pa o izginjevanju narodne zavesti. kar bodo dokazale tudi aprilске volitve.

— **Volilno zborovanje v Sežani.** V soboto se je vršil volilni shod slovenske stranke v Sežani. Volilni shod je bila sijajna manifestacija narodne misli na Krasu. Udeležilo se ga je nad 300 zborovalcev, ki so z navdušenjem sledili izvajanjem dr. Slavika in predvsem volilnemu govoru kandidata dr. Wilfana. Izvalja je, da ne namerava volilcev mamiti, marveč apelira samo na umnost, namet, poštenje in prepričanje. Njihovih bratov Kraševcev, ki sami vedo kaj je prav. Nato je omenil posamezne stranke in točno dokazal, da more sovaški volilci oddati svoj glas samo slovenski listi. Glede fašistovske stranke je omenil, da ni fašistom na tem, da bi dobili večino s slovenskimi glasovi in da jim to sploh ne bi bilo ljub. Slovaškim volilcem se ni treba bati zamer. Vlada ve, da je slovaški živel tu in da se ne da iztržiti. Končno je apeliral na udeležbo in v kratkih besedah podal sliko svojega dosedanjega delovanja. Za niti sta govorila slovenska fašista Peternej in Bandelj, ki sta dokazovala škodljivost slovenske politike. Na njuna govora je odgovoril dr. Wilfan tako temeljito, da mu je ljudstvo burno ploskalo. Končno je govoril še fašistovski tajnik iz Trsta prof. Masi. Med njegovim govorom so se volilci razhajali in fašistom ni preostalo ničesar drugega, kakor da so ob zvokih zunaj čakajoče godbe prepevali fašistovsko himno. Tudi ta shod je pokazal, kako narodno zavedni so vrli Kraševci. Upamo da ne bo »Slov. Narod« posnel poročila po kakem fašistovskem glasilu. ki gotovo ni merodajno za presojo narodne zavesti Kraševcev. Iaka poročila pa tudi skodujejo, ker bi »ahko rodila malodušnost in je že bo« da se jih sploh ne priobči. Tudi je »Slov. Narod« obširno poročal o fašistovski agitaciji v Vipavski dolini, o volilnem shodu v Sežani pa ni prinesel niti besede.

— **Diplomski izpit.** Na dunajski visoki šoli za trgovino je položil diplomski izpit g. Gvaro Gomikšič iz Solkana pri Gorici. — **Volilni shodi na Primorskem.** Na Primorskem se je v zadnjem času vršilo več sijajno uspešnih volilnih shodov slovenske stranke. Na dan sv. Jožefa se je vršil volilni shod v Mirnu pri Gorici, na katerem se je volilec predstavil slovaški kandidat dr. Engelbert Besednjak. Shoda so se udeležili tudi odposlanci raznih okoliških občin. — **Istega dne** se je vršil volilni shod v Ricmanjih. Na shod so prišli tudi fašistovski funkcionarji. Govorila sta dr. Wilfan in dr. Slavik. Dr. Slavika je prekinil fašistovski tajnik, češ da ni navedel tudi fašistovskega znaka. Dr. Slavik je omenil, da je navedel le par primerov, nato pa je opisal tudi fašistovski znak. Tajnik je bil s tem zadovoljen. Na koncu govora sta govorila še dva fašista. — **V ponedeljek** na se je vršil volilni shod pri Sv. Ivanu v Trstu. Potekel je mirno. Napovedanih je še precej drugih shodov v raznih podeželskih krajih.

— **p iz dežele komisarije.** Razpuščen je bil občinski zastop v Podgori pri Gorici in bil imenovan za komisarja slovaški odpadnik Marinich iz Podsobotina. Oblast občinskega komisarja v Kačji vasi je bila podaljšana.

— **p Kraški vodovod.** Kakor znano je zgradilo avstrijsko vojaštvo za časa vojne na Krasu vodovod, ki pa le redkokdaj funkcijonira. Razen tega je množina vode premajhna, da bi zadovoljila potrebe kraškega prebivalstva. Osebito občutno pomanjkanje vode vlada poleti. Ustanovili se je torej že kmalu po vojni konzorcij, da bi izposloval popravo vodovoda. Vlada pa je zahtevala prevelike prispevke od strani občin, vsled česar se nahaja vodovod še vedno v prejšnjem stanju. Gibanje pa ni prenehalo in te dni se je vršil v Sežani sešatek konzorcija, na katerem je bil izvoljen nov upravni odbor, sestavljen iz zastopnikov prizadetega prebivalstva.

Šah.

(Urejuje M. Kragelj, podpredsednik »Ljublj. šah. kluba«.)

— **Svetovni šahovski turnir v New Yorku.** Z velikim zanimanjem pričakovani mednarodni šahovski turnir se je pričel v New Yorku v nedeljo dne 16. t. m. Prijavilo se je zanj 11 moistrov, 8 mednarodnega, a 3 svetovnega slovesa (Capablanca, dr. Emanuel Lasker in Aliehin). Vendar tudi med enajstoric ne smemo prezreti niti enega imena, kajti vsako zase pomeni v šahovskem svetu kapaciteto. Dr. Tartakower, Bogoljubov, Marshall, Maroczy, Réti, Edvard Lasker, Vates in Janowsky so gotovo imena, ki ne navdušujejo le posameznega čestitca šahovske muze, temveč navdajajo s ponosom plemena, narode, generacije — kulturni svet.

— **Obžalovati moramo** vsekakor Slovani, predvsem Jugoslovenci, da je bilo, gotovo iz tehničnih razlogov, onemogočena soudeležba na turnirju našemu prvaku svetovnega glasu dr. Milanu Vidmarju, ki bi s svojo, uprav sedaj sijajno formo, gotovo najčastnejše zastopal jugoslovensko barvo.

— **Tudi odstopnost svetovnega mojstra Rubinsteinfa,** znanega še iz nedavno doigrane londonskega šahovskega turnirja, omiljuje v izdatni meri bojno mirlico in omejuje točno orientacijo glede šahovske potence ob doseženih rezultatih.

— **Ob navzočnosti** kakih 500 gledalcev je pričel prvi dan srđiti šahovski boj. Dvojica Edvard Lasker-Maroczy se že po 11 potezah pobotata z remijem. Anglež Vates se mora po 35. potezi predati Aliehinu, ki otvori z Ruy-Lopezovo varijanto. Tartakow-

wer otvori proti Bogoljubovu kraljevi gambit ter izide v trdovratnem boju po 58. potezi kot zmagovalec. — **Izenadenje dne** v tvi tvori vsekakor partija Janowsky-Capablanca. Prvi nadaljuje z neobičajno varijacijo odklonjeni damski gambit ter prišli »nepremagljivca« Kubanca k žrtvi figuri (skakača) v izognitev besnega napada, kakar se mora Capablanca zadovoljiti s pičlim remijem potom večnega šahovanja. — **Partija Marshall-Réti** jenja po 50. potezi z remijem. — **Stanje po 1. kolu:** Aliehin, dr. Tartakower po 1 točko; Capablanca, Marshall, Maroczy, Edvard Lasker, Janowsky in Réti po pol točke; Bogoljubov, Vates ter dr. Em. Lasker — 0 točk (slednji ni igral).

II. kolo: 17. marca:

— **Capablanca nastopi** proti svojemu dolgoletnemu rivalu za svetovno prvenstvo: dr. Emanuelu Laskerju. Po 30. potezah je igra proglašena za »remis«. Enako jenjata z remi partiji Marshall-dr. Tartakower po 37. ter Vates-Janowsky po 46. potezah. Ruskem prvaku Aliehinu je sreča milejša ter izide v boju proti madžarskemu Maroczyju kot zmagovalec. Partija Edvard Lasker-Bogoljubov remis. — **Stanje po II. kolu:** Aliehin 2. Tartakower 1½, Capablanca Marshall, Edvard Lasker, Janowsky po eno točko, dr. Emanuel Lasker, Bogoljubov, Réti in Vates po ½ točke. (Réti je počival.)

III. kolo: 18. marca:

— **Rojaka Réti-Maroczy** se pogodita po 35. potezah z remijem. Dr. Tartakower porazi Vatesa v 45. potezah. Senzacija dneva je dvoboj med ruskim in nemskim prvakom. Dr. Emanuel Lasker pridobi v odklonenem damskem gambitu takoj izpostetka liti napad ter porazi Aliehina v 36. potezah. Marshall predta igro Bogoljubovu po 55. potezah. Partija Capablanca-Edvard Lasker pa iznenadi novič z remijskim izidom. — **Stanje po III. kolu:** Dr. Tartakower 2½ točki, Aliehin 2 točki, Capablanca, dr. Emanuel Lasker, ter Edvard Lasker po 1½ točke. Marshall, Maroczy, Réti, Bogoljubov in Janowsky po 1 točko, Vates ½ točke. Ta dan je počival Janowsky.

— **V četrtni rundi** je dobil partijo dr. Lasker proti Janowskemu. Vates je premagal Edvarda Laskerja, Bogoljubov je porazil Rétijsa. Dr. Tartakowerjeva partija proti Maroczyju je ostala remis. Tudi Capablanca je igral zopet remis.

Sport.

— **S. K. Slovan v Ilirija, komb. 4 : 3 (2 : 0).** V nedeljo, 23. t. m. se je vršila na igrišču Ilirije nogometna tekma med navedenima kluboma. Moštvi ste si bili precej enakovredni. Slovanu se je v drugem polčasu opazila izmučenost, kar je tudi pripomožilo Iliriji, da je zvišala score na 3. V Ilirijanskem moštvi je igral po daljšem presledku branilec St. Pretnar. Slovanovo mo

Gospodarstvo.

Novčanični obtok, devizni tečaj in cene.

V treh delih opazujemo padanje tujdeviznih tečajev, ne da bi se spremljala serijozna deflacija, in sicer v Angliji, Češkoslovaški in na Finskem.

Priznati je, da v Angliji in Češkoslovaški kontrasti med spremembami tečajev in novčaničnega obtoka na prvi pogled niso posebno znatni, tako da bi mogli govoriti o stabilnosti enega od teh dveh činiteljev, vendar pa še takšno, da so za naš smoter še vedno uporabni.

a) Za Anglijo veljajo sledeče številke:

	Celokupni obtok novčanič (milijon.)	Indeks dolarjevega tečaja	Indeks cen (engros)
jul. 1921	2341	134	194
dec. 1921	2374	117	168
dec. 1922	2222	107	156
febr. 1923	2156	104	158

Od julija 1921 do februarja 1923 zmanjšujemo torej znatno:

- za 22% pri dolarjevem tečaju;
- za 8% pri novčaničnem obtoku;
- za 19% pri cenah.

Restrikcija inflacije ni bila brezpomembna, vendar pa se cene ravno vidoma bolj po spremembah dolarjevega tečaja, nego po napredovanju deflacije.

b) Češkoslovaška nudi naslednje podatke:

	Obtok novčanič (v milij. k.)	Indeks dolarj. tečaja	Indeks cen (engros)
maj 1922	9718	1051	1471
dec. 1922	10064	659	999
febr. 1923	8948	700	1019
maj 1923	9238	688	1023
dec. 1923	9599	695	984

Med majem 1. 1922 in novembrom 1923 znaša znižanje:

- 34% za dolarjev tečaj;
- 4% za novčanični obtok;
- 33% za cene.

Ta primer nam istokotno pokazuje, kako je tekom po drugega leta dolarjev tečaj silno padel in z njim tudi cene, ne da bi se bila v novčaničnem obtoku zgodila pomembna redukcija.

c) Na Finskem je slika sledeča:

	Novčanični obtok (milij. k.)	Indeks dolarj. tečaja	Indeks cen potrebšč.
sept. 1921	1416	1359	1278
dec. 1921	1356	1016	1172
dec. 1922	1421	772	1157
marc. 1923	1555	702	1147

V dobi od septembra 1921 do marca 1923, ko je raslo število novčanič v prometu, je padel dolarjev tečaj za 48%, življenska mera pa za 10%. Cene so sledile torej dolarjevemu tečaju. Da so padle že za 10%, je pripisovati temu, da so malo prodajne cene, ki imajo večjo stalnost nego veletrgovinske.

Iz navedene statistične stvarine se dajo izjaviti izvestni teoretični in praktični zaključki. V vsaki iz treh vrst izkušenj prikazuje troje specialnih izkušenj isto tendenco. Kar se tiče cen, je izsledke v vseh devetih slučajih taisti. Cene sledijo deviznim tečajem, ne pa številu novčanič v obtoku. Negativni nauk je: cene se niso ravnaile po

novčaničnem obtoku. Pozitivni nauk: one so se ravnaile po spremembah deviznih tečajev. Pozitivni nauk je bolj kategoričen kakor pa negativni. Naše izkušnje potrjujejo silen vpliv deviznih tečajev na cene, iz česar pa še ne sledi, da inflacija ne vpliva na cenovni porast (ker so izkušnje prehodnega značaja).

Te izkušnje ne govorijo posebno v prilogi kvantitativnim teorijam, ker se cene niso spreminjale v istem smislu kakor količne novčanič. To sicer ne pomeni popolno obglavljenje količinskih teorij, vendar pa so te izkušnje takšne narave, da utrjujejo misel, po kateri nove novčanične emisije sicer ne ostanejo brez vpliva na osnovne razmere, vendar pa ne vplivajo nanje v takšni izmeri, kakor iščejo količinske teorije.

Malo ugodne količinski teoriji v pogledu cen, so neugodne gorenje izkušnje tudi iz te teorije izvedeni nadaljnji teoriji o pariteti kupnih moči; tudi ta teorija uči v radikalni svoji formulaciji, da se ravno devizni tečaj po novčaničnem obtoku in to s posredovanjem cen, tako da sledijo poslednjim, ki se pa izpreminjajo v istem smislu kakor število novčanič v obtoku. Po tej teoriji bi bile spremembe deviznih tečajev posledica dispartitete, povzročene od cirkulacije novčanič. Iz naših izkušenj pa sledi nasprotno, da so se gibalni devizni tečaj neodvisno od sprememb v novčanični cirkulaciji in večkrat celo v čisto nasprotnem smislu. To še ne pomeni, da novčanični obtok nikoli ne ovlađa deviznih tečajev, temveč le, da on ni njih izključni vladar, kakor tudi ne ovlađa cenovnih sprememb.

Po katerem zakonu se torej vrše spremembe deviznih tečajev? O tem nam naše izkušnje ne povedo ničesar novega. One nas le ponovno opozarjajo na veliko pomembnost psiholoških činiteljev, zaupanja, bojazni, neizvestnosti, prepričanja, dvomov, činiteljev, ki igrajo dostikrat glede valutnih, cenovnih in deviznih sprememb odločilno vlogo. Devizni tečaj so podvrženi vsem kapricam mednarodnega javnega mnenja in zaznamujejo tem manj logične spremembe, čim slabše je to javno mnenje počeno.

Ako bi hoteli iz naših izkušenj posneti še kakšen praktičen nauk o usmerjenem vplivanju na cene, bi ta nauk obstojal nedvomno v tem, da je treba, ker se izkušnje devizni tečaj močnejši nego novčanični obtok, najprej obvladati devizne tečaje, katerim sledijo tudi cene. Ako ni moč odpraviti temeljnih vzrokov podvrednotenja narodnega denarja in je treba regulativno poseči v gibanje deviznih tečajev, je najboljša, ako skušamo pripraviti novčanični ugodno atmosfero in vzbujati zaupanje v njeno boljšo bodočnost. V tem oziru ni nič učinkovitejšega, nego uravnoteženo državni budžet, splošna štednja v državnem gospodarstvu in po potrebi dosti zvišani davki. Te stvari, ki so se zdele pred vojno paradokse, so v deželah z obvrjedneno valuto edino sredstvo, da se obvaruje neprimernih porastov v cenah in poslabšanja življenske mere. Kar se tiče inflacije same, sledi iz naših primerov le to, da vpliva silno na stanje psiholoških činiteljev in da je priporočljiva vsaka, še tako neznatna deflacija radi vzpodbude ugodnih psiholoških činiteljev. slg.

Naša zunanja trgovina 1923.

Statistika naše zunanje trgovine za leto 1923 nam pokaže, da je glavni odjemalec naših produktov naša sosednja Avstrija, ki je uvozila 29,5% vsega našega izvoženega blaga. Z ozirom na to, da naša država izvozi predvsem žito, to znaša 1,278.519 tonov, ki jih je uvozila leta 1923 iz naše države, toda vrednost tega blaga je znašala le 2225 milijonov dinarjev, dočim je dosegel naš izvoz v Avstrijo leta 1923 kljub precej manjši tonazi (469.182 ton) vsoto 2374 milijonov dinarjev, torej 149 milijonov dinarjev več, kakor izvoz v Italijo. Ta izdatna razlika izhaja od tega, da je uvažala Avstrija predvsem živila, dočim Italija les, ki zavzema večjo tonazo, pa manjšo vrednost.

Naš izvoz v Avstrijo je obsegal predvsem žito, moko, živino in meso, za katere produkte je tudi Avstrija naš glavni odjemalec. Pšenice je uvozila Avstrija iz naše države za 329 milijonov dinarjev, živih svinj za 322 milijonov, mesa za 293 milijonov in žive živine za 243 milijonov, dalje koruze za 170 milijonov, pšenične moke za 146 milijonov dinarjev. Nasprotno pa je med temi postavkami našega izvoza v Italijo bolj znatnejši le izvoz žive živine, ki je dosegel 348 milijonov dinarjev (za 105 milijonov več, kakor v Avstriji) in pa izvoz živih svinj (133 milijonov dinarjev). Izvozne količine ostalih zgoraj navedenih postavk se sučejo med 29 in 62 milijoni dinarjev. Pač pa je velika razlika med našim izvozom v Italijo in Avstrijo pri lesu. Dočim je uvozila Avstrija leta 1923 iz naše države le za 32 milijonov stavbnega lesa in lesa za kurjavo sploh nič, je uvozila Italija za 795 milijonov dinarjev stavbnega lesa in za 67 milijonov dinarjev drv.

Primerjajoč važnost teh dveh držav za naše gospodarstvo na podlagi naše izvozne statistike za leto 1923, pridemo do zaključka, da je za nas Avstrija mnogo važnejša odjemalka od Italije, temveč nam dokazuje resničnost te trditve še neka druga činjenica, ki je nikakor ne smemo prezreti.

Če namreč primerjamo italijanski uvoz z izvozom, vidimo, da izvažata Italija velike količine lesa. Tega pa ona niti za svojo lastno potrebo nima. Od kod torej ta izvoz?

To prihaja od t. ker reeksportira Italija velike množine uvoženega lesa v druge države, zlasti v Orient. In najvažnejšo vlogo igra v tem laškem iz-

vozu naš les. Torej ni dvoma, da bi mogli naši izvozniki sami izvažati les v dotične države, brez italijanskega posredovanja, ki gotovo ni zastoni. Sicer pa je naš list o tem že pisal in tudi navedel, kako naj bi se temu odpravilo. Zato torej naš izvoz v Italijo ni tako silne važnosti, ker moremo ono, česar največ izvozimo v Italijo, pri spretni in odgovarjajoči organizaciji placirati tudi drugje.

Drugače pa je z našim izvozom v Avstrijo. Sicer ni dvoma, da izvažata tudi Avstrija dober del naših produktov v tujino, zlasti v Češkoslovaško — tako predvsem živila — vendar porabi večino sama. Nadomestilo za naš izvoz v Avstrijo pa bi mogli težko najti, iz česar sledi, da je Avstrija za našo zunanjo trgovino najvažnejša država.

In s to najvažnejšo državo še vedno niso popolnoma urejeni trgovinski odnosi. To je velik minus našega narodnega gospodarstva, ki ga je na vsak način treba spremeniti v plus. Zato naj mero dajni krogi poskrbe, da bo čim prej gotova nova carinska tarifa in potem trgovinska pogodba z Avstrijo, ki je za nas brez dvoma važnejša, kakor ona z Italijo.

Narodna banka

dne 15. marca. V milijonih dinarjev.

Aktiva: Kovinska podloga 4442,4, posojila 1421, račun za odkup novčanič 1208,2 račun začasne izmene 391,4, državni dolg 2961,6, vrednost državnih domen, založenih za izdajanje novčanič 2138,3, razni računi 95,9; Aktiva skupaj 8.659,1.

Pasiva: Vplačana glavica v zlatu 22,6, rezervni fond 5,3, novčanič v obtoku 5.641,7, državni račun začasne izmene 391,4, državne terjatve 52,7, razne obveznosti 355,4, državne terjatve za zastavljene domene 2138,3, ažijska za kupnino zlata za glavico in fond 51,3; pasiva skupaj 8.659,1.

Mednarodno pošto konvencijo, ki je bila sklenjena v Madridu, je sprejel dne 21. marca parlamentarni odbor za posvetovanje o mednarodni poštni konvenciji. Glede direktne telefonske zveze s Trstom je dejal poštni minister, da je naša vlada že zahtevala od italijanskega poštne ministrstva, da se čimprej otvori direktna telefonska zveza s Trstom. Z ozirom na zahtevo nekega člana parlamentarnega odbora po znižanju telefonskih pristojbin je odgovoril poštni minister Vukičević, da so te takse pri nas najnižje.

Naš izvoz tobaka. Uprava državnih monopolov je zahtevala od ministrstva, da naj pri sklepanju trgovinskih pogodb izposluje možnost izvestne količine našega tobaka v vsako državo.

Tržna poročila.

ZITO.

(Tedenski pregled.) Trgovanje je bilo malenkostno. Dovoz so še slabi, pa tudi konzum je zelo vzdržljiv. Cene se v minulno tednu niso spremenile, niti za moko, po kateri je bilo povpraševanje nekoliko živahnije, a le po boljših vrstah. Ker je tendenca vseskozi slabotna, je pričakovati oslabljenja cen, čim postanejo dovodi izdatnejši.

Novi-Sad, 22. marca. Pšenica bačka 330, srbska 312 in pol. ječmen 335—342 in pol. oves 250, koruza 245—260, moka »00« 505—510, »2« 445—465, »7« 280.

Dunaj, 21. marca. Pšenica domača 3200, jugoslovenska 3575—3625, rumunska 3500 Ka, riž 3025, ječmen 3000 Ka, koruza jugoslovenska 142—143 KČ.

Budimpešta, 21. marca. (V tisočih madžarskih kron.) Pšenica 317—332, riž 272—275, ječmen za krmo 290—310, za pivovarne 340—370, oves 255—260, koruza 255—260, otrobi 192—197,5, lucerna 8,5—9.

KOŽE.

Zagreb, 22. marca. Lahke 17,5, srednje 18,5, težke 19,5, telečje 38 Din za kg.

USNJE.

Zagreb, 22. marca. Trgovina je v zastoj. Vache krupovi težki 98—100, srednji 95—96, lahki 90—92, vache polovice 75—76, srednje 72—74, lahke 68—70, blansk usnje, črno 73—75, vache vratovi 45—56, kravje usnje, rjav 106—110, črno 104—108, pitling, rjav 115—117, črni 110—112, govjeji boks I. 22, II. 20, boksalski I. 30—32, II. 28—30, III. 26—28 Din za angl. stopnjo.

KOŽE DIVJACINE.

Zagreb, 22. marca. Lisice 400, kune 1400, dihur 140—150, vidre 800—900, divja mačka 100—110, jazbec 110, volk 150, zajec 15—16 Din za kos.

✕ Pozor na pravilno kolkovanje! Mnoge stranke se še vedno ne ravnaile po novem zakonu o takсах, ki je stopil v veljavo 15. novembra 1. 1923 in nekateri njegovi deli 1. januarja 1924. Urad, ki sprejema po pošti prošnje strank, dobiva še danes četrtino do tretjino prošnje nekolonkanih ali pa neizdatno kolkovanih, med temi celo več takih od velikih trgov. Urad ne sme rešiti nobene nepravilno kolkovane prošnje. Njegova dobra volja je, če opozori stranko na določile kolke, ker sme vse nepravilno kolkovane prošnje vrniti v koš. V obeh slučajih so slabe posledice. Uradnik, ki opozori stranko pismeno, zgubi s pisanjem čas, če pa vrže prošnjo v koš, povzroči pri stranki zabavljanje nad državo in slabo upravo. Vsako prošnjo je treba kolkovati s 5 din. kolekom, k prošnji priložiti 20 din. kolek. nenalepljeni za rešitev ter na vsako priložilo k prošnji prilepiti 2 din. kolek. Kot ilustracijo, da pelje nekolonkav vlog lahko v korupcijo, naj služi tale primer: Nek uprava razpiše oddajo gotovega dela ali kako dobavo. Pismene vloge napravijo trije ponudniki. Prvi je pripravljen izvršiti delo ali dobavo za 100.000 Din, drugi za 90.000 Din, tretji za 85.000 Din. Noben nima vloge pravilno kolkovane. Uradnik, ki dobi akt v roke, gre k prvemu ponudniku ter mu reče, da bo njegova prošnja ugodno rešena, če bo pravilno kolkoval vlogo, kljub temu, da je tretji ponudnik za 15.000 Din cenejši, eventualno tudi sam nalepi kolke, ter o svojem dejanju obvesti podjetnika, kateri gotovo ni umazan napram njemu. Zato se enkrat priporočamo vsem, naj vloge pravilno kolkujejo, da ne bodo trpeli nepotrebne škode.

✕ Vprašanje državne statistike. Ministriški svet je sprejel od dr. Peleša predlagani zakonski projekt o državnih statistiki. Tako bo vendarle prišla tudi naša država do lastne državne statistike, ki je neobhodno potrebna.

✕ Dividenda avstrijske narodne banke poslovnega leta 1923 znaša po 8,50 zlatih kron na vsako delnico.

✕ Stabilizacija ruske valute. Obisk na moskovski borzi postaja vedno slabši ter se giblje med 5 in 15. Tečaj tujih valut neprestano pada.

✕ Nova postaja na progi Zagreb—Sušak. Na progi Zagreb—Sušak bo otvorena z dnem 30. marca med postajama Generalni Stab in Gornje Dubrave postaja Dolnje Dubrave za potniški in prtljažni promet. Vlaki bodo postajali nekaj manj kot eno minuto.

Občni zbor Trgovske banke d. d. Ljubljana.

Trgovska banka je imela včeraj pod predsedstvom g. Viktorja Medena, veletržca svoj 7. redni občni zbor v adaptiranih prostorih lastne stavbe na Dunajski cesti. Glasno poročilo je banka dosegla v letu 1923 Din 2.865.936,08 čistega dobička, ter bode izplačala 11% dividendno napram 7% v l. 1922. Zavod se lepo razvilja ter je dosegel celokupni proekt v l. 1923 Din 8.743.781.714,30. Čista bilanca per 31. dec. 1923 izkazuje pod aktivno: blagajna Din 1.334.948,28, valute Din 215.771,14, menice in devize Din 10.200.325, vrednostni papirji Din 2.382.132,28, dolžniki Din 72.202.052,59, realitete (v Ljubljani, Slovenigradu) Din 4.797.353,28, inventar Din 637.115,57, pasivo pa: delniška glavica Din 15.000.000, rezervni zakladi Din 2.500.000, vloge na knjižice Din 14.544.711,82, upniki Din 56.314.030,65, čisti dobiček Din 2.865.936,08. Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun so porastle v letu 1923 od Din 60.000.000 na Din 70.000.000, torej za Din 10.000.000 kar je vsekar dokaz vestranskega zaupanja, katerega zavod uživa.

DOBAVE.

✕ Dobava litih cokelj za ustavljanje lokomotiv in tenderjev. Pri ravnanstvu državnih železnice v Subotici se bo vršila dec. 12. aprila t. l. oterfialna licitacija glede dobave 3.400 litih cokelj za ustavljanje lokomotiv in tenderjev. Predmetni oglas s natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

✕ Dobava mesa. Pri Intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo vršilo dne 2. aprila t. l. sklepanje ponovne direktne pogodbe za dobavo mesa za ljubljansko garnizijo. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Podpirajte „Jugoslovensko Matico“!

To in ono.

„Creditur virgini parturienti.“

Pariz, marca.

Ljudje, ki fanatično skušajo doseči povečanje prebivalstva, so prišli na idejo, da bi bilo treba zakonite določbe, da se more določiti očetovstvo nezakonskega otroka zakonitim potom. Sicer to ne pove, v koliko bi se s tem pomnožilo število porodov, toda stari samci, ki jim je dobro vsako sredstvo, da se pomnoži prebivalstvo, si radi tega ne delajo nobenih skrbi. Francozi imajo silen respekt pred zakoni, zato ne dvomijo, da bi zahtevana odločba pomagala spraviti nekaj sto tisoč otrok več na leto na svet.

Code Napoleon določa, da je zabranjena »ločitev očetovstva«. Izvzemši v slučajih, kjer gre za očitno posilstvo, (izpovedba dotičnega dekleta seveda ne zadostuje), prepoveduje zakon vsakršno določitev očetovstva nezakonskemu otroku, celo v — seveda zelo redkem slučaju, da so na razpolago direktne priče. Proti tej določbi so se bili že hudji boji, odločilno spremembo pa je prineslo šele leto 1909 in dopolnila te nove iz leta 1921.

Razpravljanje se je sedaj pričelo ponovno radi nekakega slučajja, s katerim se ravno kar peča sodišče.

18-letna deklica Fournaud je porodila pred nekaj meseci otroka, o katerem je trdila, da mu je oče njen polbrat, nek alžirski kibar Rabah-Bellah. Tega je deklica obdolžila, da jo je s pomočjo svoje sestre posilil. Predložiti pa ni mogla nobenega dokaza. Preiskovalni sodnik je zato skušal priti do gotovosti s pomočjo znanosti: ukazal je dete preiskati po izvedenih, in ti so v resnici ugotovili, da ima dete vse znake arabske rase. Nato je odredilo oblastvo aretacijo kibarja.

Postopanje je izzvalo v francoskih jurističnih krogih silno pozornost, ker se ne strinja z dosedanjimi naziranj. Najzgovornejši francoski odvjetnik, iz Landru-jevega procesa znani Moro-Giafferi, je izjavil novinarjem, da niti po civilnem, niti po kazenskem pravu ni mogoče določiti očetovstva nezakonskega otroka, izvzemši slučaj posilstva, za kar pa morajo biti na razpolago priče ali pa mora priznati obtoženeec sam.

Nek novinar je predlagal — resno ali samo v šal? — da naj se vrnejo k srednjeveškemu pravosodstvu v tej zadevi. Posebno vlogo je igralo tedaj, zlasti v Franciji, pričevanje »rodeče device«. Smatrali so bil kateregaoli vzroka, da pove taka devica v tem trenutku brezpogojno resnico: »Creditur virgini parturienti«. Če pa je slučajni v narodnih bolečinah pozabil, so se zatekli k neki vrsti »božje sodbe«: kapljico dekletove krvi in kapljico krvi onega, ki je bil osumljen očetovstva, so istočasno spustili v kozarec vode. Če sta se kapljici združili, predno sta dosegli dno kozarca, je bilo očetovstvo dotičnega dokazano. Če pa sta padli kapljici vsaka zase na dno, potem je bil osumljenec nedolžen in ni bil oče nezakonskega otroka. Morda bo tudi preiskovalni sodnik Lacombiez, ki se peča sedaj z omenjenim slučajem, premislil to metodo: Kajti, če se že postopa znanstveno, potem se mora to vršiti vsaj po najnovejših pridobitvah.

Svetloba človeškega telesa.

Naše človeško znanje je kljub temu, da se s ponosom hvalimo, kako smo učeni, še vedno zelo majhno. Koliko je na primer stvari, za katere ne vemo in jih ne vidimo, čeprav so v naši neposredni bližini in čeprav jih poznamo in vidimo blizu, ki so neizmerno nižja nego smo mi, krona stvarstva. Ultravioleto žarke smo morali mi komaj odkriti, ko so jih rastline »poznale« in »videle« že od vsega začetka. Mi jih še danes s prostim očesom ne vidimo, ko se rastline obračajo proti njim, ker so jim potrebni za življenje. Poglejmo prebivalce morskih globin, ki žive neprestano v večni temi in vendar se sprehajajo prav okretno in veselo semtertja in si iščejo hrane. Le nekatere redkočestne te živali so opremljene s »svetilkami«, s svojo lastno svetlobo; druge je ne rabijo, ker jim vid nadomešča druga čutila ali pa vidijo tudi v taki temi, kjer človek absolutno ničesar ne more razločiti. Naše človeške ribice, ki žive v kraških podzemskih vodah so slepe, niti oči nimajo pa jim to ni prav nič na kvar. Kakšen razvez je nasprotno človek, ki po nesreči izgubi oči ali pa se je že rodil slep!

Med našimi domačimi živalimi so macke tiste čarovnice, ki vidijo različno tudi še tam, kjer je po našem mnenju popolna tema. Enako vidijo v temi tudi nekatere ptice, nočni metulji, žuželke itd. V največjem času pa so naravoslovci dognali, da bolne, ki se sprhajajo po naših telesih pod obleko ali pod odejo, kjer je popolnoma temno, vidijo prav tako različno kakor mi v sobi razsvetljeni z električno žarnico. Se več, bolham je naše telo svetlo kakor razbeljena železna peč. Mrzle peč mi v temi sobi ne vidimo, moramo jo komaj visoko razgreti, da nam postane vidna; bolhi zadostuje že, da je kako telo razgreto do 37 stopinj Celzija, da ga vidi v takem stanju kakor mi v razbeljenem. Naše telo je pri 37 stopinjah torej že svetlo, samo da je za naše oči ta svetloba še mnogo prešibka, da bi jo zaznali.

To razkritje je zelo zanimivo in odkriva pot do razrešenja nešteti drugih problemov, pred katerimi smo stali doslej brez moči. Vsa topla telesa, se da iz tega sklepati, so tudi svetla, razžarjena od svoje lastne svetlobe, to svetlobo pa opazijo lahko samo nižje in na temo navajne živali, ker jim je to potrebno za obstoj. S tem je znova potrjena teorija o prilagoditvi. Vsaka žival in vsaka rastlina je opremljena s takimi čutili, kakršna potrebuje za svoj obstoj in obrambo. Obenem pa dokazuje to odkritje tudi, da je na zemlji mnogo, mnogo stvari in pojavov, katerih ne poznamo, čeprav živimo sredi njih. Le poagoma odkrivamo skrivnosti narave in se čudimo njeni kompliciranosti in skrivnostni dovršenosti.

NARAVOSLOVJE.

Goska: Ah, kako krasen je ta sprehod po jesenji naravi. Kako skrivnostno sepevanje... Če bi mogla razumeti govorico tega krasnega hrasta, kaj bi mi neki rekel?

Profesor: Ljuba gospodična. bi dejala, oprostite, jaz sem bukev.

Novi poiskusi iz telepatije.

Prenašanje misli ali telepatija je stvar, ki jo poznamo danes več ali manj že vsi, saj smo imeli ravno zadnja leta priliko občudovati v naši sredini različne boljše in slabše poklicne telepatiste in se čuditi njihovi »coprniji«. S tem pa, da telepati prirejajo s tako lahkoto in zagnanostjo javne, produkcije, stvar za stvar, nje ne ni absolutno rešena in dognana. Često se dogodi, da so razni poklicni telepati čisto navadni sleparji, ki izrabljajo ljudsko lahkovernost v svoje dobičarske namene.

Lansko leto se je v Berlinu osnovalo »Zdravniško društvo za preiskovanje parapsihičnih pojavov«, v katerem so se zbrali sami odlični medicinci in psihologi nemške prestolnice. Društvo je tekom dosedanjega obstoja priredilo več zanimivih poizkusov prenašanja misli z ene osebe na drugo. Najinteresnejši je bil zadnji poizkus dr. Karla Brucka s štirimi mladenci, ki se je vršil pod strogo kontrolo članov omenjenega društva. Dr. Bruck je narisal več predmetov, vsakega na poseben listič, ter jih skril v posebno mapo. Na lističih so se nahajale kocke, kače, sveče, škarje, cvetlice, steklenice itd.

Ko je imel vse urejeno in pripravljeno, je eksperimentator poklical po vrsti drugega, za drugim navedene mladence ter poizkušal prenesti nanje svoje misli na gotovo ribo iz zbirke, ki je bila skrita v mapi, in medij je moral potem znova narisati izbrani predmet. Poizkusi so se zelo dobro obnesli: mladenci so navadno zelo precizno kpirali eksperimentatorjeve risbe, katerih nikdar niso videli in o katerih niso vedeli, kako izgledajo. Storiilo so to kljub temu, da so bili s'abi risarji. Le pri nekaterih predmetih niso mogli takoj pogoditi prave oblike, so jo pa pri ponovnih poizkusih vendar našli in predmete precej pogodili. S tem je bil ponovno podan znanstven dokaz o možnosti prenašanja misli z osebe na osebo.

Telepatija je torej znanstveno utemeljena, gre samo še za razlago njenega bistva. V tem oziru so mnenja še deljena. Nekateri trdijo, da so človeške misli podobne radio — valovom. Kakor oddaja radio aparat električne valove v prostornost, tako oddaja tudi človeška glava miselne valove. Drugi pa so zopet mnenja, da je prenašanje misli samo jasnovidstvo, ki nima nič skupnega s kakimi miselnimi valovi. Nadaljnja raziskovanja bodo pokazala, kdo ima prav, vendar pa se nam zdi, da so prvi bližje resnici kakor drugi. Če se to potrdi, potem bo tudi razvozlana skrivnost čudnih dogodilcev, ko je n. pr. kak znanec ali sorodnik, ki je živel daleč v drugem kraju na skrivnosten način doznal za smrt svojega sorodnika, ali znanca doma ali kje drugje. Dogodilo se je n. pr. da je nevesta doma v Trstu naenkrat začutila, da je bil ubit njen zenin v Galiciji, in poročilo, ki je sledilo je potrdilo, da je res ravno oni trenutek padel.

Mogoče je, da se v zadnjem trenutku smrti pri intenzivnem nadnaravno močnem koncentriranju misli na gotovo osebo in gotov kraj razvijejo v človeški glavi tako močni miselni valovi, da kakor radio valovi prelete velike daljave in dospo do dotične osebe, ki jih potem sprejme kakor sprejme sprejemna radio postaja brezžične vesti. Omenjeno berlinsko društvo se bavi dalje s tem velezanimivim

Henry Murger

72

La Bohème.

Prizori iz življenja cigánov.

(Nadaljevanje.)

Dragi debelušček!

»Jaz sem njen debelušček,« je rekel gospodar in poskusil vstati, pa ni mogel.

»Prav dobro!« je rekel Marcel, ki ga je opazoval, »zasidral se je.«

»Femija! kruta Femija!« je godrnjal Schaudard, »hudo me trpinči.«

»Opremil sem ji stanovanje v entresolu v Coquenardovi ulici šte. 12,« je dejal gospodar. »Lepo je, lepo... in zelo drago me je stalo... Toda odkritosrčno ljubezen se ne da poplačati in potem imam dvajset tisoč frankov rent... Prosi me za denar,« je nadaljeval in zopet vzel pismo. »Ubožica!... Dal ji bom tega, s tem jo bom razveselil...« in stegnil je roko po denarju, pripravljenem po Marcelu. »Glej ga, glej!« je začudeno dejal, tipaje po mizi, »kje je vendar denar?...«

Denar je bil izginil.

»Nemogoče je, da dostojen človek podpira tako grešna dejanja,« je rekel Marcel. »Vest in morala mi prepovedujeta, izročiti svojo najemnino temu razuzdanemu starcu v roke. Ne bom plačal roka. A vest me vsaj pekla ne bo. Kakšna morala! tako plešast mož!«

Gospodar se je med tem popolnoma upijanil in je prav na glas govoril neumne govore na steklenice.

Ker je bil že dve uri odsoten, je njegova žena, nemirna radi njega poslala ponj služkinjo, ki je na glas zavpila, ko ga je zagledala.

»Kaj ste naredili z mojim gospodom?« je vprašala cigane.

»Nič,« je rekel Marcel; »pravkar je prišel po najemnino; ker pa nismo imeli denarja, da bi ga mu dali, smo ga prosili, naj počaka.«

»Toda pijan je,« je rekla služkinja.

»Največji del je bil že storjen,« je odgovoril Rudolf; »ko je prišel sem, nam je rekel, da je vreden klet.«

»Imel je tako malo razsodnosti,« je nadaljeval Colline, »da nam je hotel pustiti pobotnice brez denarja.«

»Dajte jih njegovi ženi,« je pristavil slikar in izročil pobotnice; »simo poštene ljudje in se nečemo okoristiti z njegovo pijanostjo.«

»Moj Bog! Kaj pa poreče gospa?« je rekla služkinja, ko je vlekla iz sobe gospodarja, ki se ni mogel več držati na nogah.

»Vendar enkrat!« je vzkliknil Marcel.

»Jutri se vrne,« je rekel Marcel; »videl je denar.«

»Če se vrne,« je dejal umetnik, »mu bom zagrozil, da povem njegovi soprogi o njegovem razmerju z mlado Femijo, in odložil nam bo.«

Ko je bil gospodar zunaj, so štirje prijatelji zopet začeli piti in kaditi. Samo Marcel je bil ohranil še malo zavesti v svoji pijanosti. Tupatam, če je le malo sišal korake po stopnicah, je tekel odpirat vrata. Toda čni, ki so prihajali po stopnicah, so se ustavljali vedno v spodnjih nadstropjih; tedaj je umetnik zopet sedel v kot k ognju. Polnoč je odbila, Musette pa še ni bila prišla.

»Saj res,« je pomislil Marcel, »mogoče je ni bilo doma, ko so ji prinesli moje pismo. Dobila ga bo nocoj, ko se vrne in prišla bo jutri, jutri bo še ogenj. Nemogoče je, da bi ne prišla. Jutri, jutri. In zaspal je v kotu pri kaminu.

V istem trenutku, ko je Marcel zaspal in sanjal o njej, je gospodična Musette odšla od svoje prijateljice, gospe Sidonije, pri kateri je bila ostala do takrat. Musette ni bila sama, mlad mož jo je spremljal, voz je čakal pri vratih, šla sta oba po stopnicah navzgor; voz se je v diru odpeljal.

Pri gospe Sidoniji so nadaljevali partijo landsknehta.

»Kje je vendar Musette?« je nekdo naenkrat vzkliknil.

»Kje je vendar mali Séraphin?« je vprašala druga oseba.

Gospa Sidonija se je začela smejati.

»Skupaj sta jo odkurila,« je rekla. »Oh! čudna zgodba. Kako čudna stvar je ta Musette! Pomislite...«

In pripovedovala je družbi, kako je Musette, ko se je bila skoraj sprla z vicontejem Mauriceom, ko se je bila napotila k Marcelu, slučajno prišla za trenotek k njej in kako je tu našla mladega Séraphina.

»O! nekaj sem slutila,« je rekla Sidonija in prekinila svoje pripovedovanje: »opazovala sem ju ves večer: ta možak ni napačen. Skratka,« je nadaljevala, »odšla sta, ne da bi bila rekla besedo, in zelo prebrisan bi moral biti, kdor bi ju hotel dobiti.« Vseeno, to je čudno, če pomislim, da je Musette blazno zaljubljena v Marcela.

»Če je vanj zatelebana, čemu ji bo Séraphin, ki je še skoraj otrok? Še nikdar ni imel ljubice,« je rekel mlad mož.

»Hoče ga učiti čitati,« je rekel novinar, ki je bil zelo šaljiv, kadar je izgubil.

»To je vseeno,« je povzela Sidonija, »ko ljubi Marcela, zakaj gre s Séraphinom? Tega ne razumem.«

»No, da, zakaj?«

Cigani so pet dni, ne da bi bili odšli z doma, živeli najvselejše življenje na svetu. Sedeli so pri

mizi od jutra do večera. Čudovit nered je vladal v sobi, ki jo je napolnjevala pantagruelična atmosfera. Na kupu, ki je bil skoraj ves iz lupin ostrig, je ležala armada steklenic različne oblike. Miza je bila obložena z vsakovrstnimi ostanki in gozd je gorel v kaminu.

Šesti dan je Colline, ki je bil obrednik, kot je delal to vsak dan, napravil jedilni list za zajutrek, obed, malico in večerjo, ter ga predložil svojim prijateljem v odobritev; ti so ga vsi opremili s svojo parafo v znak, da je sprejet.

Ko pa je odprl predal, ki jim je služil za blagajno, da bi vzel potrebni denar za izdatke tega dneva, se je odmaknil za dva koraka ter prebledel kot Banquovo žezlo.

»Kaj je to?« so malomarno vprašali drugi.

»Je to, da imamo samo še trideset grošev,« je rekel filozof.

»Vraga! vraga!« so dejali drugi, »potem moramo spremeniti svoj jedilni list. Sicer pa, če trideset grošev dobro uporabimo!... Vseeno, težko da bi dobili gomoljnice.«

Čez nekaj trenutkov so bile jedi na mizi. Videli so na njej tri jedi, ki so bile razvrščene v lepem redu:

slaniki;
krompir;
sir.

Dvesto tisoč do petsto tisoč Din

posojila v svrhu povečanja obrata išče za dobo 2—4 let industrijsko podjetje v Sloveniji, katero se lepo razvija in je z naročili preobloženo. — Vredno je 4 milijone dinarjev. Nudi vknjižbo na I. mesto 20% obresti in soudeležbo na dobičku. — Ponudbe na upravo lista pod »Popolnoma varno in dobičkanosno«.

Pravkar došle pomladanske novosti
moške in deške konfekcije

priporoča v veliki izbi in jako zmernih cenah

Jos. Rojina, Ljubljana.

Obleke po meri v najkrajšem času v lastni delavnici.

Dr. Josip Wilfan, odvetnik v Trstu, s svojimi otroci, Jelo, Jožetom in Dražkom, naznanja, da je njegova preluba hčerka, njih premila sestra

JANKA

izdihnila svojo dušo 23. t. m. ob 4. popoldne, previdena s svetimi zakramenti.

Pogreb se bo vršil 25. t. m. ob 2. uri popoldne od uršulinskega samostana na glavni kolodvor, odkoder se truplo prepelje v Kranj, da se 26. t. m. popoldne položi v grob na tamkajšnjem pokopališču.

V Ljubljani, 24. marca 1924.

Izšla sta 2 nova zvezka

„Splošne knjižnice“:

L. N. Tolstoj . Kreutzerjeva sonata, roman, broš. Din 14—, vez. Din 20—
Sophokles . . . Antigone, žalna igra . . . 9— „ 14—

Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg št. 8.

Ruski tisk

RUSSKAJA PECATJ

D. Z. O. Z.

Р. З. К. О.

ima na zalogi vse vrste

RUSKIH KNJIG

kakor beletristične, znanstvene, šolske in otročje, velika zaloga not, lastnih izdaj. — Posebna biblioteka je ruski čitajoči publiki za malo odškodnino na razpolago.

Kataloge pošiljamo brezplačno.

Cene znatno znižane! . Plaćljivo tudi v mesečnih obrokih!

Od dobrega najbolje!

Dvojno sladna „META“ ržena kava
v zavitkih po 1/2, in 1/4 kg. Produkt dolgotrajnih preizkušenj! Oblikuje jo najfinjši okus in aroma! Najboljši nadomestek zrnate kave.

„ADRIA“, tvornica žitne kave, velepražarna zrnate kave,
Glince pri Ljubljani.

Gradbeno podjetje

Arhitekt

V. Krainer & Ko.,

Jesenice.

Stavbna vodstva:

LJUBLJANA, DOMZALE
ZAGREB.

zvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

Izšla je zanimiva narodno-gospodarska knjiga:

Dr. Karol Engliš:

DENAR

v slovenskem prevodu

dr. Albina Ogrisa.

Siršim krogom inteligence kot orijentačen spis o denarju koristen svetovalec.

Knjiga je izšla v okvirju

„Splošne knjižnice“,

kot 14. zvezek in obsega

236 strani.

Cena: broš. Din 26—

vez. Din 32—

Naročila sprejema:

Zvezna knjigarna,

Ljubljana, Marijin trg 8.

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5—; vsaka
nadajna beseda 25 para z davčno vred.

Gmotno slabejšim slojem dovoljuje uprava poseben popust pri inseriranju v malih oglaših!

Salonska oprava

novo preoblečene, 4 fotole, divan in miza se proda po zelo nizki ceni. Naslov pove uprava lista.

Ljubitelji knjig!

Helfert: „Geschichte der österreichischen Revolution“, 2 zvezka, krasno vezana v polusnje, proda Zvezna knjigarna, Ljubljana, Marijin trg št. 8.

Nemščino, francoščino

In angleščino poučuje učitelj, ki je bil dalje časa v inozemstvu. Cena Din 5— na uro. Ponudbe pod „Jeziiki“ na upravo lista.

Hiša z gostilno

In 9 orali zemljišča ob glavni cesti se proda radi selitve po nizki ceni. Josefa Kancler, Trmarji pri Celju.

Pekovskega vajenca

starega od 14—18 let, poštenih staršev, sprejme takoj z oskrbo po dogovoru Mihael Lesnika, pekovski mojster, Dolenjays 22 pri Ribnici.

Katero industrijsko

ali večje trgovsko podjetje rabi dobrega knjigovodjo? — Eventualno: Kdo želi v tej stroki poduka? Obrni se nemudoma na upravo „N. Dnevnika“ pod »Dobro za dobro«.

Salonski gramofon

z nekaj ploščami ter garnituro, obstoječa iz dveh dekoracijskih svečnikov po 5 sveč in dobrodoče ure na prodaj radi pomankanja prostora. Naslov pove uprava lista.

Deklica

16 let stara s 6 razredi ljudske in 1 letom meščanske šole sirota brez matere, želi vstopiti kot učenka v kako trgovino z vso ali delno oskrbo v hiši. Ponudbe pod „Učenka“, na upravo lista.

Automobil

Laurin & Klement 12/14 HP, s sedežem, sport karoserija vse kompletno v najboljšem stanju se proda. Ponudbe pod šifro: „Nizka cena“ na upravo lista.

Razne vozove

vseh vrst ima nove v zalogi ter izdeluje solidno po najnižji ceni, kakor tudi sprejema vsa popravila. M. Ložar, izdelovatelj vozov, Dragomelj pri Domžalah.

Kupim.

zamenjam, ocenjujem in prevzamem v komisijko prodajo pošne znamke, star kovan denar, starine, in sicer posamezno in zbirke. Osebito iščem znamke na pismih iz trgovske korespondence ter aktov (1850—74), Nuber, Ljubljana, Gosposvetska cesta 5. IL nadstir.

Prodaj

dobro ohranjene Dunajske prim citre za 750— Din in poleg „Dunajske šole“ za citre. Naslov se poižve pri upr. lista.

Vsakovrstno ročno slikanje,

kakor tapetniški vzorci, reklamne risbe za izlozbe, velesojme itd. prevzame poceni in zanesljivo izvedbo akademično naobražen risar. Ponudbe pod »Risar« na upravo lista.

Krojaško delo

malo in veliko, oddam na dom. Naslov v upravi lista.

Pohištvo

popolnoma novo, za kuhinjo in 1 osebo napredaj. Poižve se v Stritarjevi ulici 7/I. na dvorišču.

Prodaj

srebrne krone po najnižji dnevni ceni. Ponudbe pod »Srebrne krone« na upravo lista.

Kdor se želi

naročiti za nizko ceno na lepote, modne, strokovne in druge časopise, naj se blagovolji obrniti na Zvezno knjigarno, Ljubljana, Marijin trg 8.

Prodaj

funt šterlinge v zlatu po ugodni dnevni ceni. Pismene ponudbe pod »Funtsterling« na upr. lista.

Osamljena devojka

išče prijatelja, pri katerem bi našla duševnega razvednika. Ponudbe pod »Prijatelj« na upravo lista.

Išče se

v najem gostilno ali kako malo klet po možnosti blizu potokov. Ponudbe pod »Gostilna« na upravo lista.

Ugodna prilika!

Večje število izbranih nemških knjig beletristične in znanstvene vsebine odda Zvezna knjigarna, Ljubljana, Marijin trg 8.

Vrtnice

nizke, triletnje cepilke, 40 najlepših vrst, a 10. do 12. Din. komad, za takojšnje sajenje, nadalje radeče grozdije, bršljan ter gadiolo nudi slav. občinstvu v mestu in na deželi Anton Ferant, trgovski vrtnar, Ambrožev trg 8.

Mali oglasi

imajo uspehi!